

Täysistunto

Tiistai 27.2.2024 klo 14.00—16.05

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 16.05.

Puhetta johti puhemies Jussi Halla-aho (14.00—16.05).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 5/2024 vp.

3. Pihla Keto-Huovisen vapautuspyyntö perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 2/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 28.2.2024 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 28.2.2024 kello 11.

4. Marko Kilven vapautuspyyntö lakivaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 3/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 28.2.2024 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 28.2.2024 kello 11.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja rajavartiolain 34 g §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 1/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohdien jälkeen. — Ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 Sisäministeri Mari Rantanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rajavartiolaitoksen tehtävänä on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Rajavartiolaitos... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Puhemies Jussi Halla-aho: Odotatteko hetken, ministeri? Yritämme käynnistää mikrofonin uudelleen. — Olkaa hyvä.

Rajavartiolaitos suorittaa myös muita, erikseen säädettyjä valvontatehtäviä, rikostorjuntaa, poliisi- ja tullitehtäviä, merellisten ympäristövahinkojen torjuntaa sekä etsintä- ja pelastustehtäviä. Lisäksi se osallistuu Puolustusvoimien johtamaan sotilaalliseen maanpuolustukseen.

Rajavartiolaitos on valmiusorganisaatio, joka varautuu erilaisiin toimialalleen kuuluiin normaaliolojen poikkeustilanteisiin sekä mahdollisiin valmiuslaissa tarkoitettuihin poikkeusoloihin. Samalla se on yksi sisäisen turvallisuutemme kivijaloista. Turvallisuusympäristömme muutoksessa olemme viime kuukausien aikana saaneet havaita kouriintuntuvalla tavalla toimivan rajavalvonnan ja Rajavartiolaitoksen merkityksen. Rajavartiolaitoksen ja sitä koskevan sääntelyn on oltava kunnossa kaikkina aikoina.

Suomeen on yli puolen vuoden ajan pyritty vaikuttamaan välineellistetyn maahantulon keinoin. Viranomaisten havaintojen ja tietojen perusteella on selvää, että ilmiön taustalla on vieraan valtion toimintaa ja järjestäytyntä rikollisuutta. Suomen ja koko Euroopan turvallisuustilanne on kiristynyt.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on Rajavartiolaitoksen henkilöresurssien turvaaminen. Rajavartiolaitoksen henkilöstöresursseja on erilaisissa häiriötilanteissa kyettävä lisäämään nopeasti tilanteen vaatimalla tavalla organisaation eri tasoilla ja tehtävissä. Lisäksi esityksen tavoitteena on ehkäistä viranhakuprosessin hyväksikäyttämistä turvallisuusviranomaisten toimintaan kohdistuvassa tiedustelussa. Esitys liittyy Rajavartiolaitoksen tarpeeseen kehittää hybridiuhkien torjuntavalmiutta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia ja rajavartiolakia.

Ensiksikin, eräitä Rajavartiolaitoksen siviilivirkoja voitaisiin jatkossa täyttää niitä haetavaksi julistamatta, jos tehtävän luonne sitä välttämättä edellyttäisi. Kyse olisi rajatusta

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

poikkeuksesta velvollisuuteen julistaa virka haettavaksi ennen sen täyttämistä. Poikkeus koskisi sellaisia Rajavartiolaitoksen siviilivirkoja, joiden tehtävät muodostuvat rajaturvallisuuden ylläpitämisen tai sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävistä taikka niihin välittömästi liittyvistä teknisistä tukitehtävistä. Kyse on sellaisista erityisistä asiantuntijatehtävistä, joiden kohdalla virantäyttöön voi liittyä erityisiä suojaamistarpeita. Tiedetyt virat tulisi aina julistaa haettavaksi. Samantapainen poliisia koskeva säädösmuutos tuli voimaan vuoden 2023 alussa.

Toiseksi, Raja- ja merivartiokoululla Rajavartiolaitoksen upseereiksi opiskelevia kadetteja voitaisiin tilapäisesti määrätä koulutuksen ulkopuolisiin tehtäviin, jos se olisi tarpeen Rajavartiolaitoksen toimialaan kuuluvan vakavan erityistilanteen hoitamiseksi. Opintojensa loppuvaiheessa olevia, toimivaltuuskoulutukset käyneitä kadetteja voitaisiin eräissä poikkeuksellisissa tilanteissa nimittää määräaikaaisesti nuoremman upseerin sotilasvirkaan, jolloin Rajavartiolaitoksen päällystöön saataisiin tilapäistä vahvistusta.

Ja vielä kolmanneksi, Rajavartiolaitoksen päällikön sijaisuusjärjestelyt ajantasaistettaisiin.

Arvoisa puhemies! Tässä tämän hallituksen esityksen esittelypuheenvuoro.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

14.05 Mira Nieminen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos sisäministerille hyvistä toimita kansallisen turvallisuuden eteen ja esityksestä, joka on yksi niistä, joilla pyritään vastaamaan monimuotoisiin uhkiin, kuten hybridi- ja kybervaikuttamiseen, laajamittaiseen maahantuloon ja mahdollisiin vakaviin tartuntatauti-epidemioihin, joita on myös koettu tässä lähimenneisyydessä. Geopolitiikassa on tapahtunut huomioitavia muutoksia, ja Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut arvaamattomaksi Venäjän Ukrainaan kohdistuvan sodan ja vihamielisen asennoitumisen suhteen. Tulevaisuutta on tarkasteltava toisin kuin tähän asti olemme tehneet omien sotiemme jälkeen. Meillä pitää olla valmiutta ja mahdollisuuksia toimia, kun on sen aika, ja kun aika muuttuu, on myös lainsäädäntömme ja toimintatapamme muututtava sen mukana.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että käytämme saatavilla olevia resursseja mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti huomioiden muun muassa Rajavartiolaitoksen erityislaatuisten tehtävien ja tilanteen Suomen itäisellä rajalla. Vaikka muutoksilla ei ole merkittävän suurta resurssivaikutusta kokonaisuudessa, antaa se tilaa toimia. Rajavartiolaitoksen hallinnosta annettuun lakiin lisättävä säännös, jonka mukaan Raja- ja merivartiokoulun upseerin koulutusohjelmassa opiskeleva kadetti voitaisiin nimittää enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan nuoremman upseerin sotilasvirkaan, on muutos, jolla voidaan tehostaa rajaturvallisuutta häiriötilanteissa sekä kohottaa valmiutta niihin varautumiseksi joustavamin. Raja- ja merivartiokoululla upseerin koulutusohjelmaan kuuluvia opintoja suorittavat kadetit voitaisiin siten määrätä suorittamaan muita tehtäviä kuin koulutukseen kuuluvia harjoituksia, jos se olisi tarpeen. Lisäksi samalla ajantasaistettaisiin Rajavartiolaitoksen päällikön sijaisuusjärjestelyjä, joissa kaikki Rajavartiolaitoksen esikunnan sotilasvirassa palvelevat osastopäälliköt voisivat tarvittaessa toimia Rajavartiolaitoksen päällikön sijaisena. Hallituksen esityksen tavoitteena on, että Rajavartiolaitos pystyy hyödyntämään omia henkilöstöresurssejaan ja turvaamaan toimintakykynsä erilaisissa normaaliolojen häiriötilanteissa ja valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa sekä niihin varauduttaessa. On

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

tärkeää, että Rajavartiolaitos pystyy suorittamaan lakisääteiset tehtävänsä tehokkaasti ja viiveettä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Arvoisa puhemies! Turvallisuuden kenttäämme kohdistuu ulkopuolista mielenkiintoa, ja meidän on huomioitava lisääntyvän tiedustelun mahdollisuus, joka on meitä vahingoittava turvallisuusriski. Tätä riskiä voidaan pienentää parantamalla Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia rekrytoida rajaturvallisuuden ja sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta keskeisiä siviilivirkamiehiä ilman julkista hakua. Hallituksen esityksen mukaan julkisesta hakumenettelystä poikkeamalla vältettäisiin se, että virkaa hakemalla vieraan valtion tiedustelija saisi asianosaisaseman kautta yksityiskohtaista tietoa muun muassa Rajavartiolaitoksen organisaatiosta, suorituskyvystä, Rajavartiolaitoksen valmiuden ja maanpuolustuksen kannalta keskeisten virkojen sisällöstä tai määrästä sekä virkaan nimitettyjen ja muiden hakijoiden nykyisistä työtehtävistä, aiemmasta työurasta, työnantajista, koulutuksesta tai kontakteista. Virkojen haettavaksi julistamatta jättäminen rajoittaisi tiedonsaantia avoimista olevista viroista ja vähentäisi arvioiden mukaan hieman avoimuutta rekrytointien suhteen, mutta sen ei katsota kuitenkaan siinä määrin vaarantavan yksilön oikeusturvaa, yhdenvertaisuutta tai tasa-arvoa, kun voidaan huomioida erilaiset oikeussuojakeinot. Julkisuuden rajoittaminen on perusteltua kansallisen turvallisuuden ylläpitämiseksi sekä tiedustelun kautta mahdollisesti saatavan tiedon hyödyntämisen estämiseksi Suomea vastaan. Poikkeamista julkisesta menettelystä voidaan vahvasti perustella myös sillä, että Rajavartiolaitos kouluttaa henkilöstöään itse tai että avoimilta työmarkkinoilta ei ole saatavilla vastaavaa erityistä osaamista.

Arvoisa puhemies! On huomioitava, että nyt hallituksen esityksessä muutettavaksi esitettävät säännökset perustuvat Rajavartiolaitoksen tarpeisiin henkilöstöresurssien tarkoituksenmukaisesta käytöstä häiriötiloihin ja poikkeusoloihin liittyen. Samoin on huomioitava mahdolliset johtamiseen liittyvät järjestelyt, joilla varmistetaan sijaistaminen ja toiminnan jatkuminen saumattomasti. Koska rajaturvallisuus on tärkeä osa valtion turvallisuutta, on puolustettavaa, että Rajavartiolaitoksella on mahdollisuus nopeisiin ja ei-julkisiin rekrytointeihin niin, ettei tietoa tarpeettomasti levitetä ja sillä tavoin helpoteta itse turvallisuusviranomaisiin kohdistuvaa tiedustelua. Kansallinen turvallisuus vaatii erilaisia mahdollisuuksia toimia joustavasti, ja tämä intressi on huomioitava toisin kuin mihin ehkä tähän asti olemme tottuneet. Valmiuteen ja varautumiseen liittyvät toimenpiteet ovat hallituksen keskeisiä turvallisuuden lisäämiseen liittyviä tavoitteita hallitusohjelmassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

14.11 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Itärajan turvallisuustilanne on ollut paljon esillä viime kuukausina. Venäjä on harjoittanut hybridi-vaikuttamista maattamme vastaan pakottaen hallituksen ryhtymään toimiin rajaturvallisuuden varmistamiseksi. Eduskunnan laajalla tuella itärajan rajanylityspaikat ovat pysyneet suljettuina, ja ne ovat sitä tälläkin hetkellä. Edellinen eduskunta osoitti kaukonäköisyyttä muuttamalla rajavartiolakia juuri oikeaan aikaan, mikä on mahdollistanut itärajan täyssulun tällä vaalikaudella Venäjän käynnistettyä välineellistetyn maahantulon maamme itärajalla. Venäjälle on lähetetty Suomesta vahva viesti: Suomi ei taivu tai horju minkäänlaisen painostuksen edessä.

Rajavartiolaitos on keskeinen toimija maamme rajaturvallisuuden varmistamisessa ja takaamisessa. Ajankohtainen itärajan tilanne kiirehtii lakimuutoksia, joilla pystymme pa-

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

rantamaan Rajavartiolaitoksen toimintakykyä erityisesti välineellistetyn ja laajamittaisen maahantulon hallitsemiseksi.

Nyt käsittelyssämme olevassa hallituksen esityksessä onkin kyse juuri tästä. Rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia ja rajavartiolakia esitetään muutettaviksi useammalla-kin tavalla, mikä parantaa Rajavartiolaitoksen valmiutta torjua erilaisia hybridiuhkia.

Tässä yhteydessä on syytä kiittää myös edellistä hallitusta siitä, että sisäministeriössä käynnistettiin vuonna 2020 selvityshanke, jossa arvioitiin rajavartiolainsäädännön kehittämiskohteita ja muutostarpeita. Tänäkin käsiteltävässä hallituksen esityksessä toteutetaan monia viime vaalikaudella esiin tulleita kehittämiskohteita ja viedään niitä lainsäädäntöön. Tämä on jälleen yksi osoitus siitä, että maamme kansallisesta turvallisuudesta huolehtiminen on yhteinen asia, joka ylittää hallitus—oppositio-rajat ja vaalikaudet. Toivon tämän hengen säilyvän näissä asioissa jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Tänäkin käsittelyssämme oleva hallituksen esitys liittyy siis Rajavartiolaitoksen tarpeeseen kehittää hybridiuhkien torjuntavalmiutta. Näitä uhkia voivat olla esimerkiksi välineellistetty maahantulo vieraan valtion toimesta. Esityksellä pyritään myös vahvistamaan Rajavartiolaitoksen henkilöstöresurssia tilanteessa, jossa viranomaisen tehtävät kasvavat nopeasti ja ennakoimatta esimerkiksi mainitun hybridivaikuttamisen vuoksi.

Rajavartiolaitoksen hallinnosta annettuun lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan Rajavartiolaitoksen siviilivirka, jonka tehtävät muodostuisivat rajaturvallisuuden ylläpitämisen tai sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävistä taikka niihin välittömästi liittyvistä teknisistä tukitehtävistä, voitaisiin täyttää sitä haettavaksi julistamatta, jos tehtävän luonne sitä välttämättä edellyttäisi. Tällä muutoksella pyritäisiin vaikuttamaan muun muassa siihen, ettei Rajavartiolaitoksen virantäyttöä käytettäisi tai hyödynnettäisi tiedustelutarkoituksessa, joka olisi Suomelle vahingoksi.

Rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia puolestaan muutettaisiin lisäksi siten, että Raja- ja merivartiokoululla upseerin koulutusohjelmaan kuuluvia opintoja suorittavat kadetit voitaisiin määrätä suorittamaan myös muita tehtäviä kuin koulutukseen kuuluvia harjoituksia. Tällainen kadettien käyttäminen tulisi kyseeseen silloin, kun Rajavartiolaitokselle kuuluvat vakavat erityistilanteet sitä edellyttäisivät. Tämä vapauttaisi Rajavartiolaitoksen kokeneemman henkilöstön aikaa ja työpanosta vaativampiin käsillä oleviin työtehtäviin.

Arvoisa puhemies! Nämä hallituksen esityksen mukaiset muutokset ovat kannattavia, ja uskon niiden olevan myös hyvin tarpeellisia. Uskon, että ne osaltaan parantavat Rajavartiolaitoksen toimintakykyä ja vahvistavat henkilöstöresursseja erityistilanteissa. Esitystä on myös täsmennetty keskeisiltä osin saadun lausuntopalautteen perusteella. Se on hioutunut yhä valmiimpaan muotoon. Kokonaisuus tuo uusia ja tarpeellisia työkaluja rajaturvallisuuden hallintaan, vaikka tietenkään ne eivät yksin ratkaise esimerkiksi nyt käsillä olevaa tilannetta itärajalla. Lainsäädännön on kuitenkin tärkeää olla kokonaisuutena kunnossa uusien uhkien edessä. Varautumista erilaisiin uhkatilanteisiin, joita olemme viime kuukausina todistaneet itärajalla, tulee edelleen jatkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

14.16 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Rajavartiolaitoksen henkilöstöresurssien turvaaminen on tässä ajassa kansallisen turvallisuuden näkökulmasta välttämätöntä. Vaikka-

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

kin kyseessä on tekninen muutos, jolla tehdään Rajavartiolaitoksen siviilivirkojen täyttäminen mahdolliseksi ilman erillistä hakua, on kyseessä silti tärkeä muutos. Lain avulla myös ehkäistään hakuprosessin kautta mahdollisesti tulevaa turvallisuusviranomaisten tiedustelua.

Puhemies! Varautuminen on viisautta, ja siksi on hyvä, että lailla mahdollistetaan opiskelevien kadettien käyttäminen koulutuksen ulkopuolisiin tehtäviin, jos se on tarpeellista vakavien tilanteiden hoitamiseen liittyen.

Puhemies! Kun nyt rajasta puhutaan, on tarpeen mainita nykyinen itärajan tilanne. Me emme voi alistua Venäjän hybridisodankäyntiin tulkitsemalla ylikireästi kaiken maailman sopimuksia, jotka on tehty täysin erilaisessa ajassa kymmeniä vuosia sitten. Sisäministeri Rantaselle on syytä osoittaa iso kiitos jämäkkyudesta rajatilanteen hoidossa. Voin nukkua yöni levollisesti, koska tiedän, että sisäministerinä on rautainen Rantanen: nainen, joka pitää Suomen ja suomalaisten turvallisuuden aina etusijalla kaikissa toimissaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Rantanen rajalle!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.18 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri, kiitos teille, olette kovassa paikassa. Täytyy korjata tai täsmentää hieman edustaja Peltosen puheenvuoroa, kun hän kuvasi edellisen hallituksen rajalakiesitystä. Se hallituksen esitys ei lähtenyt, edustaja Peltonen, siitä, että raja voitaisiin täyssulkea, kuten nyt on tehty. Tämä tulkinta tuli vasta perustuslakivaliokunnassa, jossa muuten pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallituspuolueista kaksi vastusti tätä täyssulun mahdollistavaa tulkintaa. [Jari Ronkainen: Näin on! — Juha Mäenpää: Olipa hyvä huomio!] Tämä korjaus tuli perustuslakivaliokunnan äänestyspäätöksen jälkeen. Hallintovaliokunta täsmensi esitystä, ja se mahdollistaa tämän täyssulun, mitä nyt itärajalla on tehty — tämä nyt historiankirjoihin pienenä tarkennuksena.

Tämä esitys, joka nyt on tuotu, ei ole kovin suuri mutta on kuitenkin tarpeellinen. Tässä varmistetaan henkilöresurssien turvaaminen erilaisissa tilanteissa ja myös esimerkiksi se, että tilapäisesti voitaisiin määrätä opiskelijakadetteja vakavien erityistilanteiden hoitamiseen näissä vakavissa tilanteissa. En halua, ministeri, pidätellä teitä kauan, sillä teillä on tärkeitä tehtäviä. Me odotamme eduskunnassa näitä isoja lainsäädäntökokonaisuuksia, joita teidän johdollanne tällä hetkellä varmistellaan Venäjän hybridihyökkäyksen kurissa pitämiseksi myös siinä vaiheessa, kun lumet itärajalta sulavat. Tarvitaan laki, jolla tehokkaasti estetään Venäjän hybridihyökkäys maamme maastorajalla, koko yli 1 300 kilometrin maastorajalla, lumien sulettua. Tämä vaatii myös aika kovia toimenpiteitä. Kysyisin ministeri Rantaselta: oletteko te edelleen ministeriönne kanssa siinä aikataulussa, että tämä lainsäädäntö saadaan eduskuntaan nyt maaliskuun aikana ja voimaan mahdollisimman pikaisesti?

Minä päätän oman puheenvuoroni, niin että en vie aikaanne enempää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.20 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministeri Rantaselle taas erinomaisesta lakiesityksestä. On aivan välttämätöntä, että tällaisena vaarallisena aikana Rajavartiolaitos pystyy toteuttamaan sitä tavoitteellista työtä, mihin Suomen lainsäädäntö heille mahdollisuuden antaa. Yhtenä tärkeänä osana siinä työssä tietenkin ovat

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

avainhenkilöt, jotka pitää pystyä palkkaamaan nopeasti, ja näihin nimityksiin liittyy aivan varmasti näin vaarallisena aikana, mitä Suomikin tällä hetkellä ja koko Eurooppa ja koko maailma elää, sekin mahdollisuus, että on hyvä, että pystytään valitsemaan tällä keinoin ministeriön sisältä se henkilö tai hiljaisella haulilla, jolloin tämä ulkoinen paine helpottaa hänen työtään kohtaan ja hän pystyy toimimaan turvallisesti omassa työssään pelkäämättä sitä, että julkinen haku voisi vaarantaa jopa hänen henkensä tai terveytensä ottaen huomioon tilanteen vakavuuden.

Kun katsoo, mitä on tuolla itärajalla tapahtumassa tai on tapahtunut jo, niin on syytä olettaa, että tuskin helpponee se tilanne. Siksi meidän pitää varautua. Se täydellinen rajan sulkeminen, kun sieltä tännepäin suuntautuu hybridihyökkäys, joka on myös hyökkäys Suomea kohtaan, ihan aito hyökkäys, vaikka ei vielä tietenkään mikään kova hyökkäys mutta selvästi aggressiivinen toimi Suomen alueen loukkaamiseksi ja tämän yhteiskunnan sekoittamiseksi — tällaisiin toimiin pitää pystyä nopeasti reagoimaan. Tämä laki olkoon hyvänä esimerkkinä sitten, että näin pitää toimia. Toivon, että tämä eduskunta hyväksyy tämän lakiesityksen nopeasti ja myös tähän liittyvät muut lait, jotka tulevat lähiaikoina. Sitä toivon hartaasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

14.22 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Ei ole varmastikaan tarvetta toistaa, minkälainen tilanne meidän kotimaamme itärajalla on, saatikka miten turvallisuustilanne on muuttunut niin Suomessa kuin maailmallakin. Mediassa puhutaan, että kylmä sota on lähes väistämätön. Toistuuko tilanne, mikä oli vuosikymmeniä? Suoraa sotilaallista konfliktia ei ollut, mutta maailmassa vallitsi jännitteinen ilmapiiri. Ehkä, mutta jännitteet ovat rajoillamme ilman kylmän sodan määritelmääkin.

Suomen on varauduttava siihen, että Venäjän painostaminen jatkuu pitkään, ja meidän on varauduttava erilaisiin tilanteisiin. Tähän tarvitsemme paljon erilaisia toimia. Suomen on tärkeää panostaa rajaturvallisuuteen ja kehittää jatkuvasti turvallisuusjärjestelmiään vastatakseen muuttuviin uhkiin ja haasteisiin. Tehokas rajaturvallisuus liittyy suoraan maan kansalliseen turvallisuuteen sekä auttaa suojelemaan yhteiskuntaa rikollisuudelta. Terveiden näkökulmasta se voi olla keskeinen tekijä tartuntatautien leviämisen estämisessä. Varma turvallisuus luo turvallisuuden tunnetta ja luottamusta, ja siitä huolehtimalla Suomi suojelee myös turvapaikanhakijoita ja varmistaa, että heidän oikeuksiaan kunnioitetaan. Turvallisuuden ylläpitäminen rajoillamme vaatii myös tiivistä kansainvälistä yhteistyötä. Suomi osallistuu moniin kansainvälisiin turvallisuusmekanismeihin ja jakaa tietoa ja parhaita käytäntöjä muiden maiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia ja rajavartiolakia. Tavoitteena on henkilöstön saatavuuden turvaaminen erilaisissa tilanteissa. Rajavartiolaitoksella on tarve kehittää hybridiuhkien torjuntavalmiutta. Jos tehtävän luonne sitä vaatisi, joitain Rajavartiolaitoksen siviilivirkoja voitaisiin täyttää ilman, että niitä julistettaisiin avoimesti haettaviksi. Jos syntyisi vakava erityistilanne Rajavartiolaitoksen toimintakentällä, voitaisiin tilapäisesti määrätä Raja- ja merivartiokoululla opiskelevia kadetteja koulutuksen ulkopuolisiin tehtäviin. Esityksen tavoitteena on lisäksi muun muassa ehkäistä viranhakumenetelmän hyväksikäyttämistä sekä ennakolta varautua viranomaisiin kohdistuvaan tiedonhankintaan ja vaikuttamisyrittäisiin.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

Vaikutuksia on laajasti arvioitu. Merkittäviä taloudellisia vaikutuksia ei arvioida olevan. Henkilöstön joustava ja tarkoituksenmukainen hyödyntäminen edesauttaisi turvaamaan Rajavartiolaitoksen toimintakykyä kaikissa turvallisuustilanteissa. Muutos auttaisi ehkäisemään ja torjumaan Rajavartiolaitokseen kohdistuvaa tiedustelua. Esitys mahdollistaisi käyttämään kadetteja Rajavartiolaitoksen lisäresurssina, mikä osaltaan auttaisi äkillisesti muuttuvassa tilanteessa niin toiminnan suunnittelussa kuin toimeenpanossa.

Hallituksen esitys ei kuitenkaan vaarantaisi oikeusturvan, yhdenvertaisuuden eikä tasa-arvon toteutumista. Hallituksen esityksestä on saatu laajasti lausuntoja. Poliisihallitus, suojelupoliisi ja Rajaturvallisuusunioni kannattavat esitysluonnosta. Puolustusministeriö on pitänyt ehdotusluonnosta perusteltuna. Eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerin mukaan ehdotusluonnokselle on asialliset ja hyväksyttävät perusteet.

Hallituksen esitys toteuttaa hallitusohjelman tavoitteita rajaturvallisuuden ja Rajavartiolaitoksen riittävien resurssien varmistamisesta, ennakoivasta hybridiuhkiin varautumisesta sekä valmiuden, varautumisen ja hallinnon kestävävyyden huomioimisesta. Suomen kansallisen edun turvaamisen on oltava keskiössä. Missään olosuhteissa Suomen kansallinen turvallisuus ja suvereniteetti eivät saa olla uhattuina. Hallituksen esitys tukee osaltaan Suomen kansallista, vahvaa puolustusta ja varautumista, ja siksi esitys on erittäin kannatettava. [Timo Heinonen: Hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen Joona, olkaa hyvä.

14.26 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Hybridiuhkien edessä meillä pitää olla kaikki keinot käytössä. [Ben Zyskowicz: Oikein!] Tässä keskustelussa voi hyvin yhtyä siihen, mitä edellä useammat kollegat ovat todenneet, ja tämän esityksen osalta tämä on erittäin kannatettavaa ja osaltaan vastaa juuri siihen, että Rajavartiolaitoksen keinovalikoimaa hybridiuhkien torjumisessa voidaan lisätä ja sitä kautta resurssien käyttöä parantaa.

Tämän esityksen pihvihän liittyy juuri siihen, millä tavalla Rajavartiolaitoksen henkilöstöresurssia voidaan käyttää tarkoituksenmukaisemmin, voidaan käyttää joustavammin ja sitä kautta voidaan taata, että kun varmasti tarpeita tulevinakin aikoina Rajavartiolaitoksen osalta on, niihin kyetään ihan nykyisilläkin resursseilla vastaamaan. Erityisen tärkeäähän tämä on senkin takia, että niin kuin tiedämme, julkisessa taloudessa on sellainen haaste, että kovin helposti ei ole lisäresursseja millekään toimijalle irrotettavissa, minkä takia on järkevääkin juuri käydä läpi tämän kaltaisia toimenpiteitä, joilla me voimme nykyisten resurssien käyttöä joustavoittaa ja sitä kautta tehostaa toimintaa. Toivoisi, että tämä ajattelu tapa ihan läpileikkaisi kaikki hallinnonalat, ei pelkästään nyt tätä Rajavartiolaitosta.

Arvoisa puhemies! Sitten on myös todettava se, että kun puhutaan Rajavartiolaitoksen resursseista, niin muistutan mieleen sen keskustelun, jota me tässä salissa ihan yhteisesti kävimme viime vuoden puolella, kun käsitteimme valtion talousarviota tälle vuodelle ja varsinkin sitä julkisen talouden suunnitelmaa. Sieltähän todella käy ilmi, että Rajavartiolaitoksen osaltahan on resurssitarve, joka pahenee nimenomaan sinne kehyskauden loppua kohti. Siitähän yhteisesti täällä totesimme, että jollakin tavalla tämä pitää hoitaa, koska muutenhan tilanne tulee olemaan se, että Rajavartiolaitoksen resurssit vuonna 27, tämän hallituksen aikana, ovat sitten heikommat kuin ne, mitä nyt tarvittaisiin, jotta Rajavartiolaitos kykenisi hoitamaan omat velvoitteensa. Muistelen, että täällä salissa keskustelussa myös pääministeri lupasi, että tämän ongelman hallitus nyt tavalla tai toisella tässä tulevasa kehysriihessään ratkaisee. Toivon todella, että vaikka painopiste varmasti teillä on

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

enemmän siinä, että mistäs niitä euroja saadaan otettua pois ja että valtiontaloutta pitää tasapainottaa, niin nämä Rajavartiolaitoksen hupenevat resurssit jollakin tavalla saisitte nyt kaivettua jostain ja saataisiin taattua se, että nyt kehyskauden loppupuolella Rajavartiolaitoksen resurssit eivät laskisi siinä mitassa kuin tuo julkisen talouden suunnitelma on näyttänyt. Tämä on tärkeää senkin takia, että — niin kuin tiedämme — varmasti paine myös Suomen itärajalla, kun lumet nyt sulavat, tulee myös lisääntymään ja varmasti meidän pitää erilaista valvontaresurssia saada myös sinne maastorajalle.

Sitten tähän loppuun ajattelin todeta sen, että on myös hyvä, että näiden resurssien lisäksi myös lainsäädännöllisiä muutostarpeita tässä kartoitetaan ja mahdollisesti voidaan tehdä sielläkin toimenpiteitä, joilla lainsäädännöllisesti annetaan sitten lisää toimintavaltuuksia Rajavartiolaitokselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rantanen, kolmisen minuuttia, olkaa hyvä.

14.30 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Aivan kuten täällä on useissa puheenvuoroissa todettu, niin toden totta, nyt se turvallisuusympäristön muutos, josta on paljon puhuttu, että semmoinen on tapahtunut, meillä todella näkyy. Me olemme erilaisessa tilanteessa, ja näyttääpä siltä, että tämä tila ja tilanne, jossa olemme, ei varmastikaan kovin nopeasti ole poistumassa vaan olemme tällä hetkellä hyvin erilaisessa ympäristössä kuin olimme joitakin vuosia sitten johtuen muun muassa tästä Venäjän äärimmäisen brutaalista hyökkäyksestä Ukrainaan ja siitä seuranneista omista johtopäätöksistämme muun muassa liittyä Natoon — jonka toki teimme omaksi turvaksemme, emme ketään vastaan, mutta se ehkäpä muuttaa meitä naapurin silmissä.

Täällä pidettiin oikein hyviä puheenvuoroja, ja haluan ehkä tässä yhteydessä yleisellä tasolla nostaa esiin edustaja Peltosen hyvän puheenvuoron kansallisesta turvallisuudesta ja siitä, että asia on yhteinen, ylittää hallitus—oppositio-rajat. Näin se todella on. Ehkä tähän yhteyteen voin kertoa sen, että käytyäni aika paljon keskustelua juuri tästä meidän rajatilanteesta sekä ulkomaisten kollegojen kanssa että median kanssa, niin varsin usein kysytään, että juu, mutta eikö teillä minkäänäköistä riitaa ole ollut näistä rajaturvallisuuden asioista. On ollut todella hieno sanoa se, että kun me Suomessa koemme ja näemme jonkun uhkan, niin meillä voidaan yhdistyä tällaisten asioiden äärelle ja tehdä yhdessä riippumatta siitä poliittisesta taustasta. Se on suuri ilo ja onni, mikä meillä täällä Suomessa on, ja siitä on kyllä syytä pitää kiinni, sillä asia toden totta on yhteinen, ei kenenkään oma.

Arvoisa puhemies! Tässä lainsäädännössä todella on kysymys muutamista pienemmistä muutoksista, mutta sitäkin tärkeämmistä. On tärkeätä pystyä käyttämään kaikki se resurssi, mitä meillä on olemassa, hyödyksemme. Täällä tiedusteltiin myöskin sisäministeriön lainsäädäntömuutoksia ja sitä, ovatko ne aikataulussa. Kyllä ovat. Minulla ei ole tiedossa mitään sellaista, miksi eivät olisi aikataulussa.

Arvoisa puhemies! Elämme erityisen mielenkiintoista, mutta vaarallista aikaa, ja varmasti näitä lainsäädäntömuutoksia ja kansallisen turvallisuuden tarpeita tulee arvioida niin täällä sisäministeriön hallinnonalalla kuin poikkihallinnollisesti, jotta maamme on turvassa ja varustautunut moniin erilaisiin uhkiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.33.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 15.56.

Puhemies Jussi Halla-aho: Sitten siirrymme takaisin asiakohtaan 5. — Edustaja Eskelinen poissa. — Edustaja Vornanen, olkaa hyvä.

15.56 Timo Vornanen ps: Kunnioitettu puhemies! Aivan aluksi haluan lausua kiitokseni ministeri Rantaselle tästä tärkeästä lakiesityksestä. Tälle on nyt Suomen turvallisuustilanteessa todellakin tarvetta.

Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti ja pitkälle kantavasti viime vuosien aikana. Kansallisen riskiarvion 2023 mukaan turvallisuustilanteemme on vakavampi ja vaikeammin ennakoitavissa kuin kertaakaan kylmän sodan jälkeen. Valtioiden välisten rajojen merkitys on jälleen kirkastunut meille kaikille. Suomen tapauksessa rajat ovat se viimekätinen tekijä, joka suojelee suomalaista elämäntapaa ja kansaa.

Suomella on runsaasti maastorajaa Venäjän kanssa, ja sen valvominen saattaa poikkeus-tilanteessa edellyttää merkittäviä henkilöstöresursseja. Esimerkiksi hyvin laajamittainen välineellistetty maahantulo saattaisi aiheuttaa tilanteen, jossa Rajavartiolaitos tarvitsisi hyvin lyhyellä varoitusaajalla normaalia suuremman määrän näitä resursseja.

Tämän esityksen tavoitteena onkin turvata Rajavartiolaitoksen henkilöstöresurssit kaikissa tilanteissa. Esitys tarjoaa näiden resurssien käyttöön joustavuutta monenlaisissa häiriötilanteissa tai sellaisiin tilanteisiin varauduttaessa. Jatkossa Raja- ja merivartiokoululla opiskelevia kadetteja voitaisiin määrätä tiukoin ehdoin tilapäisesti heidän koulutuksensa ulkopuolisiin tehtäviin, mikäli Rajavartiolaitoksen tehtäväkentälle muodostuisi vaativa erityistilanne. Tällaisessa tilanteessa kadettien toimivaltuudet olisivat tarkasti määrätty, minkä lisäksi he toimisivat virassa olevien rajavartijoiden välittömässä valvonnassa. Opin-tojensa loppuvaiheessa olevia kadetteja voitaisiin myös nimittää määräaikaaisesti nuoremman upseerin sotilasvirkaan. Mahdollisuus miesvoiman tilapäiseen lisäämiseen parantaa Rajavartiolaitoksen valmiutta hybridiuhkien torjunnassa, sillä tarpeen vaatiessa on ensiarvoisen tärkeää, että kokeneemmat henkilöt pystytään vapauttamaan vaativampiin tehtäviin. Vertailun vuoksi voidaan pohtia esimerkiksi sitä, kuinka tärkeiksi tilapäiset apuvoimat ovat osoittautuneet monissa sellaisissa tilanteissa, joissa varusmiehiä on käytetty vaarattomissa tehtävissä virka-apuna.

Tällä esityksellä estetään myös Rajavartiolaitoksen viranhakuprosessien hyväksikäyttäminen tiedustelutarkoituksiin. Nykytilanteessa hakumenettelyssä on mahdollista saada esimerkiksi hakijoiden ansioluetteloiden kautta yksityiskohtaista tietoa rekrytoitavasta viranomaisesta tai muista hakijoista. Suojelupoliisin mukaan vieraiden valtioiden kiinnostus Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan on lisääntynyt, ja sen myötä lainsäädännöllisiä varautumisia myös tällaisiin uhkiin on tarpeen tarkistaa.

Lisäksi tämä esitys mahdollistaa uusien siviilivirkojen perustamisen Rajavartiolaitokselle ja tietyissä tapauksissa niiden täyttämisen ilman, että niitä julistetaan haettavaksi. Tällaiset tehtävät voivat tulla tarpeeseen esimerkiksi tietojärjestelmiin liittyvissä tapauksissa, joissa siviilihenkilön palkkaamista sotilashenkilön sijaan voidaan pitää perusteltuna.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

Tämä esitys täydentää muita lähiaikoina hyväksytyjä lakimuutoksia, jotka ovat parantaneet viranomaisten kykyä varautua uudentilanteisiin uhkiin ja torjua niitä. Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.6., mitä voi tässä tapauksessa pitää tärkeänä, kun huomioidaan rajan jo valmiiksi vaativa tilanne ja tilanteen mahdollinen muuttuminen kesäkuukausina. Esitys sai erittäin myönteisen lausuntopalautteen ja on myös linjassa keskeisten verrokkimaiden kanssa. Muun muassa itärajan tilanne huomioiden toivon tämän lakiesityksen tulevan voimaan mahdollisimman pikaisella aikataululla. Tähän meillä on nyt todellinen ja pikainen tarve. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen poissa. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

16.01 Juho Eerola ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Tosiaan täällä nyt käsitellyssä oleva esitys pyrkii vastaamaan nykyisiin turvallisuushaasteisiin ja varmistamaan Rajavartiolaitoksen toimintakyvyn erilaisissa tilanteissa, ja se sisältää muutoksia ennen kaikkea rekrytointimenettelyihin ja sitten henkilöstön käyttöön, ja siitä on saatu positiivista palautetta sekä hallinnon sisältä että myöskin ulkopuolisilta tahoilta. Esityksen huomioiminen hallitusohjelman tavoitteiden toteutumisessa korostaa sen merkitystä kansallisessa turvallisuudessa.

Oli hienoa tänään aiemmin, ennen kuin asian käsittely keskeytyi, kun edustaja Heinonen muisteli ja tarkensi, miten tämä käsittely meni viime kaudella sekä perustuslakivaliokunnassa että erityisesti hallintovaliokunnassa. Se Marinin hallituksen aikainen esitys muuttui ratkaisevalla tavoin näitten rajalakien osalta, ja sen myötä ollaan tosiaan nyt sitten tässä tilanteessa, että pystytään rajoja nyt nähdyn kaltaisesti sulkemaan, mitä on tänä talvena tehty. Silloinen hallintovaliokunnan puheenjohtaja on nykyinen sisäministeri Mari Rantanen. Hyvä, että tuli korjattua tänään nämä vähän pikkasen virheelliset väitteet, mutta nyt erityisen hienoa, vielä hienompaa kuin tämä korjaus, on se, että nykyinen oppositio tosiaan tukee tässä kysymyksessä hallituksen esitystä. Kun on tällainen kansalliseen turvallisuuteen näin vahvasti liittyvä asia, niin on ensiarvoisen tärkeää, että eduskunta on mahdollisimman yhtenäinen näitten asioitten kanssa.

Tosiaan tavoitteena, kuten äsken sanottiin, on Rajavartiolaitoksen henkilöstöresurssien turvaaminen ja sen kyvyn parantaminen reagoida erilaisiin turvallisuushaasteisiin ja tilanteisiin. Tämä esitys liittyy tarpeeseen kehittää Rajavartiolaitoksen hybridiuhkien torjuntavalmiutta, ja siinä esitetään muutoksia siviilivirkoihin liittyvässä rekrytointimenettelyssä sekä kadettien määräämisessä erityistehtäviin, jolloin sitten muulla henkilökunnalla vapautuu aikaa muunkaltaisiin tehtäviin. Lisäksi ajantasaistetaan Rajavartiolaitoksen päällikön sijaisuusjärjestelyjä.

Kuten edustaja Vornanenkin tuossa edellä kertoi, lausuntopalautteen perusteella, mitä on tullut, tämä ehdotus on saanut erittäin laajaa kannatusta ja se on nähty kaikin tavoin tarpeellisena ja perusteltuna. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen on poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain 33 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 5/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.33 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan siis muutettavaksi metsästyslakia siten, että yöammuntaa varten tarkoitettuja tähtäyslaitteita voitaisiin käyttää villisian metsästyksessä, ja esityksen tavoitteena on tehostaa nimenomaan villisian metsästystä afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi.

Suomessahan villisikakannan sääntely on ollut varsin onnistunutta aktiivisten metsästäjien ja myöskin toimivan riistahallinnon avulla, eikä kanta ole päässyt kasvamaan samantapaisiin mittasuhteisiin kuin mitä vaikkapa meidän naapurimaissamme Ruotsissa ja Virossa on.

Luke on helmikuussa 2024 julkaissut kanta-arvion. Villisikakannan kasvutrendi on edelleenkin pysynyt laskevana. Tammikuussa 24 kannan keskimääräinen koko oli runsaat 2 000 villisikaa, mikä on suurin piirtein 1 000 villisikaa pienempi kuin kannan kasvun huippuvuonna 2020, ja metsästyksen ohella villisikojen määrän vähenemiseen ovat vaikuttaneet toki viime vuosien kylmät talvetkin.

Esityksen tavoitteena on nimenomaan tehostaa villisian metsästystä afrikkalaisen sikaruton leviämisen ehkäisemiseksi. Riski tästä ASF:n leviämisestä Suomeen luonnonvaraisten villisikojen mukana on kasvanut, kun tautia on todettu lähialueilla: Virossa, Ruotsissa ja Venäjällä. Sikaruton leviämisen riskit Suomen sikataloudelle ja kansalliselle huoltovarmuudelle ovat todellakin suuret.

Taudin torjunta ja villisian aiheuttamat muut vahingot maa-, metsä- ja riistataloudelle sekä riskit liikenteelle edellyttävät suunnitelmallisia toimenpiteitä lajin kannan hallitsemiseksi. Villisikatyöryhmä, joka tätä asiaa pohjusti, asetettiin vuonna 22, ja ryhmän tavoitteena oli päivittää Suomen villisikakannan hoidon ja hallinnan linjaukset erityisesti ottaen huomioon juuri afrikkalaisen sikaruton leviämisen estäminen. Työryhmän yhtenä tehtävänä oli linjata toimenpiteitä, joiden avulla villisikakantaa hoidetaan ja sen tilannetta hallitaan metsästyslainsäädännön ja eläintautilainsäädännön nojalla ottaen huomioon erityisesti afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Villisikatyöryhmä linjasi yksimielisesti ehdotuksen sallia pimeänäkölaitteitten käyttö villisian metsästyksessä ilman poikkeuslupaa. Ehdotus perustuu ASF-riskin pienentämiseen kantaa rajoittamalla, ja mikäli afrikkalainen sikarutto saapuu Suomeen, on lakimuutoksen myötä metsästäjillä jo tarvittavat varusteet ja osaaminen nopeaan reagointiin ja toimintaan. Tehokas metsästys parantaa edellytyksiä tartunnan rajaamiseen mahdollisimman pienelle alueelle.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

Pimeänäkölaitteitten käyttö mahdollistaa villisikojen metsästämisen tehokkaasti ja turvallisesti alueella ja ajankohtina, joilla se ilman laitetta olisi mahdotonta tai vaikeaa. Pimeänäkölaitteitten käyttö mahdollistaa saaliin valikoimisen ja tarkan laukauksen huonoissa valaistusolosuhteissa, mikä vähentää myöskin sitten haavakoiden määrää.

Pimeänäkölaitteitten käyttö villisian metsästyksessä on ollut sallittua poikkeusluvalla vuodesta 2019 lähtien, ja kyseessä on ollut rajoitettu kokeilu, jolla on kerätty kokemuksia menetelmistä vuosien 20—23 aikana. Yksinään Kaakkois-Suomessa pimeänäkölaitteiden avulla metsästettiin 205 villisikaa.

Lausuntokierroksella lausunnonantajat kannattivat esitystä lähes yksimielisesti. Ainoastaan yksi lausunnonantajataho kyseenalaisti tämän lakimuutoksen tarpeellisuuden. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

14.37 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Villisika on tulokaslaji, joka ei kuulu Suomen luontoon. Afrikkalainen sikarutto on levinnyt jo naapurimaihimme, viimeisenä Ruotsiin. Suomessa tätä viheliäistä tautia ei ole vielä esiintynyt, mutta on vain ajan kysymys, milloin rutto tännekin saapuu, mikäli vain pyörittelemme peukaloitamme.

Puhemies! Jos tauti saapuisi Suomeen ja leviäisi tuotantotiloille, olisi seurauksena jättilasku. Arvion mukaan 50 miljoonaa euroa olisi alkusoittoa. Villisikatyöryhmä on esittänyt, että kanta pitäisi puolittaa, jotta riski sikaruton leviämiseen pienenee. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että tämä tavoite on täysin kunnianhimoton. Villisikakanta tulee saada pyöreään nollaan. Vain siten saadaan Suomen luontoon kuulumaton laji ulos Suomen luonnosta, eikä muuten sitten leviä afrikkalainen sikaruttokaan. Nyt lakia ollaan muuttamassa siten, että villisikoja saa jatkossa metsästää lämpötähtäimien avulla ilman poikkeuslupaa. Tämä on täysin välttämätön lakimuutos. Metsästäjillä tulee olla kaikki mahdolliset keinot käytössä tehokkaaseen villisikojen poistamiseen.

Puhemies! ”Villisika röhkii, vaeltaa yössä / lämpötähtäimin metsästäjä työssä. Villisika nuuhkii, eikä tiedä vielä / metsästäjän varjo jo saapuu sieltä.” [Oikealta: Ohhoh! — Hannu Hoskonen: Runoilija!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

14.38 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Koposelle varsin hienosta runosta ja hyvästä puheenvuorosta koskien villisian metsästystä ja ministerille kiitos esittelystä.

Metsästys on kiinteästi osa suomalaista elämänmuotoa, ja yhteiskunta myös tukeutuu metsästäjiin monin eri tavoin. Villisian metsästys on yksi oivallinen esimerkki siitä, miten metsästäjien täysin pyyteettömällä työllä saadaan pidettyä villisikakantaa kurissa ja toivotavasti siten myös sikarutto pois Suomesta.

Lainsäätäjinä meidän tulee huolehtia metsästyksen edellytyksistä, koskivat ne sitten villisikaa tai muita riistaeläimiä. Ei ole järkevää tehdä villisikajahdista yhtään sen vaikeampaa kuin itse villisian metsästyskin on jo metsästysmuotona, vaan nimenomaisesti helpottaa sitä, ja siksi tämä hallituksen esitys on juuri sellainen, mitä nyt kaivataan. Tällä esityksellä puretaan tarpeetonta byrokratiaa villisian metsästykseltä ja sallitaan pimeänäkölaitteiden käyttö metsästyksen tehostamiseksi ja sikaruton leviämisen estämiseksi.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

Arvoisa puhemies! Esitys on myös hyvää norminpurkua. Hallinnollinen taakka vähe-
nee, kustannukset pienenevät, sikaruton torjunta helpottuu ja metsästyksen edellytykset
paranevat. Nykyisenlainen poikkeuslupamenettely on ollut aivan tarpeettoman raskas ja
turhaa sääntelyä. Sellaisesta tulee laajemminkin päästä eroon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

14.40 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Nyt keskustelussa oleva metsästyslain
muuttaminen on aiheellinen jo käytännön syistä sekä turvallisuussyistä. Villisian metsäs-
tys ajoittuu juuri ajankohtaan, jolloin hämärä- ja yökäyttöön tarkoitettu tähtäin on tarkoi-
tuksenmukainen. Esityksen tavoitteena on myös tehostaa villisian metsästystä afrikkalai-
sen sikaruton leviämisen estämiseksi. Lakimuutos on siis perustellusti kannatettava.

Arvoisa puhemies! Kuten tuossa maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja edusta-
ja Simula hyvin totesi noin yleisestikin metsästyksen liittyen, tohdin myös itse muuttaman
sanan sanoa koko metsästysaiheeseen liittyen:

Metsästyslaista puhuttaessa on tässä yhteydessä todettava myös se, että meillä on nyt kä-
sissämme haastava tilanne. Maa- ja metsätalousvaliokunta on lausunnossaan aiemmin to-
dennut seuraavaa: ”Valiokunta pitää tärkeänä hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan
suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestokyvyn.
Kannanhoidollinen metsästys on tärkeä osa tehokasta ja kattavaa keinovalikoimaa suurpe-
tojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseksi. Erityisesti suden kannanhoidollinen met-
sästäys ja suden maataloudelle aiheuttamat välittömät ja välilliset vahingot ovat herättäneet
laajaa keskustelua.”

Arvoisa herra puhemies! Nyt esimerkiksi Itä-Suomessa on jo kahdeksan riistanhoitoyh-
distystä, jotka ovat sanoneet irti suurriistavirka-apusopimuksen Itä-Suomen poliisin kans-
sa. Tilanne syntyi, kun korkein hallinto-oikeus linjasi viime vuonna lokakuussa, että esi-
merkiksi karhun kannanhoidolliset kaatoluvat ovat olleet lainvastaisia. KHO on jäädyttä-
nyt myös ilveksen metsästyksen liittyvät poikkeusluvut. Tilanne pitäisi saada korjattua pi-
kaisesti. Tämä tilanne voi johtaa siihen, että metsissämme kulkee kohta enenevissä määrin
esimerkiksi liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneita eläimiä. Samoin pihapiiriin il-
maantuneet suurpedot olisi saatava hätisteltyä kauemmas, mieluiten osaavan riistanhoito-
yhdistyksen avulla. Tärkeää on myös se, että metsästyskäytössä olevien koirien koulutta-
minen turvataan jatkossa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

14.42 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen tekemä esitys villisikojen met-
sästämisestä tehostamiseksi on erittäin tervetullut. Sen taustalla on edellisen hallituksen ai-
kana asetettu maa- ja metsätalousministeriön työryhmä ja sen tekemä esitys, ja kiitos työ-
ryhmälle sen tekemästä hyvästä työstä.

Villisikakanta on kasvanut Suomessa hallitsemattoman suureksi, mikä yhdessä afrikka-
laisen sikaruton kanssa on tehnyt välttämättömäksi kannan pienentämisen. Tähän ainoa
keino on villisikojen metsästäminen, erityisesti pimeään aikaan. Tähän nyt käsitellyssä
oleva esitys antaa merkittävän avun.

Arvoisa puhemies! Afrikkalainen sikarutto uhkaa levitessään koko suomalaista sianli-
hantuotantoa. Sikatalous on suurelta osin itäisestä Suomesta jo ajettu alas. Alueen metsäs-

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

täjillä on kuitenkin sekä kykyä että halua estää erityisesti idän suunnasta tuleva uhka sikaruton leviämisestä. Nyt annettu lakiesitys lisää näitä molempia: kyvykkyyttä ja halukkuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

14.43 Jorma Piisinen ps: Arvoisa herra puhemies! Maa- ja metsätalousministeriö asetti huhtikuun lopulla vuonna 2022 villisikatyöryhmän, jonka tehtävänä oli muun muassa linjata toimenpiteet metsästyks- ja eläintautilainsäädännön nojalla kannanhoidolliseen metsästykseseen ottaen huomioon tarvittavat toimenpiteet afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi villisikojen keskuudessa. Työryhmä nosti esille lakimuutoksen yötähtäyslaitteiden sallimiseksi villisian metsästyksessä.

Afrikkalainen sikarutto on viruksen aiheuttama sikojen ja villisikojen verenvuotokuume-tauti, johon ei ole olemassa rokotetta eikä hoitokeinoa. Tautia on esiintynyt laajalti naapurimaissamme Ruotsissa, Virossa ja Venäjällä. Suomessa tautia ei ole vielä tavattu, mutta uhka sen leviämisestä maahamme on kasvanut. Suomeen saapuessaan tauti aiheuttaisi merkittäviä taloudellisia tappioita sikatiloille ja lihateollisuudelle viennin rajoitusten ja eläinten lopettamisen vuoksi.

Metsästyslaissa säädetään metsästyksessä yleisesti kielletyistä pyyntivälineistä ja pyyntimenetelmistä. Laissa on kielletty muun muassa yöammuntaa varten tarkoitetut tähtäyslaitteet, jotka elektronisesti suurentavat tai muuttavat kuvaa. Suomen riistakeskus voi myöntää luvan poiketa metsästyslain 33 §:ssä säädettyistä pyyntivälineistä ja pyyntimenetelmistä koskevista kielloista muun muassa afrikkalaisen sikaruton leviämisen ehkäisemiseksi.

Pimeänäkölaitteiden käyttö mahdollistaa villisikojen metsästämisen tehokkaasti ja turvallisesti sellaisilla alueilla ja sellaisina ajankohtina, jotka ilman laitetta olisivat vaikeita tai jopa mahdottomia. Pimeänäkölaitteiden käyttö luo turvallisuutta sekä muille luonnossa liikkujille että metsästäjille itselleen. Tähtäyslaitteiden avulla maastossa ampumasektorilla tai saaliin takana olevat lämpöä tuottavat kohteet näkyvät ja kohteen laji on mahdollista tunnistaa. Pimeänäkölaitteiden käyttö vähentää myös haavakoiden määrää huonoissa valaistusolosuhteissa.

Mikäli afrikkalainen sikarutto leviää Suomeen, on tämän lakimuutoksen myötä metsästäjillä jo valmiina tarvittavat välineet ja osaaminen nopeaan reagointiin ja toimintaan. Tehokas metsästys parantaa edellytyksiä tartunnan rajaamiseen mahdollisimman pienelle alueelle. Nykytilanteessa poikkeuslupien myöntäminen on Suomen riistakeskuksen vastuulla, joten lakimuutos vähentäisi myös Riistakeskuksen hallinnollista taakkaa.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä muutettaisiin metsästyslakia siten, että elektronisesti suurentavia tai muuten kuvaa muuttavia, yöammuntaa varten tarkoitettuja tähtäyslaitteita voitaisiin käyttää villisian metsästyksessä ilman poikkeuslupia. Villisiat liikkuvat enimmäkseen yöaikaan, joten yötähtäinlaitteiden sallimisella parannetaan mahdollisuutta sekä kannanhoidolliseen metsästykseseen että afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseen laitteilla, jotka mahdollistavat metsästyksen villisioille luontaisen liikkumajan puitteissa. Kun ainoastaan yksi 13:sta lausunnonantajasta kyseenalaisti lakiesityksen tarpeellisuuden, on lakiehdotuksen katsottava olevan sikatilojen ja lihateollisuuden kannalta tarkoituksenmukainen ja erittäin kannatettava. — Kiitos. [Juho Eerola: Sikakannatettava!]

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

14.47 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys pyrkii tehostamaan villisian metsästystä afrikkalaisen sikaruton mahdollisen leviämisen ehkäisemiseksi Suomessa. Tavoitteena on tehostaa villisian metsästystä taudin leviämisen estämiseksi. Vaikka kyseistä tautia ei vielä ole Suomessa todettu, sen uhka on mahdollinen. Taudin leviäminen Suomeen aiheuttaisi merkittäviä taloudellisia tappioita sikatiloille ja lihateollisuudelle. Tappiot ilmenisivät viennin rajoitusten ja eläinten lopettamisen seurauksena. Arvioiden mukaan välittömät kustannukset olisivat noin 50 miljoonaa euroa, jos sikarutto leviäisi villisikojen kautta tuotantotiloille.

Afrikkalaisen sikaruton tehokas torjunta on tärkeää paitsi maatalouden ja talouden kannalta myös eläinten hyvinvoinnin, kansanterveyden, työllisyyden, maatalouden kestävyys- ja yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta. Afrikkalainen sikarutto on vakava viruksen aiheuttama eläintauti. Siihen ei ole lääkettä eikä rokotetta, se ei ole hoidettavissa, ja se leviää sikojen välityksellä. Jos tauti leviäisi, voitaisiin joutua lopettamaan terveitä sikakantoja, myös kotisikakantoja, mikä olisi taloudellisesti ja eettisesti haasteellista. Vaikka tauti ei ole vaarallinen ihmisille, sen leviäminen vaikuttaisi myös kansanterveyteen sikatalouden häiriintymisen ja taloudellisten vaikeuksien kautta, puhumattakaan ruokaturvan häiriöistä.

Arvoisa puhemies! Tulokaslaji villisika ei kuulu Suomen luontoon, ja siksi villisikakantaa tulee saada pienemmäksi ja metsästystä on tehostettava eläinten myös lisääntyessä nopeasti. Tästä syystä myös nykyisten villisikakantojen hallinta on tärkeää. Villisian metsästys sallitaan ympäri vuoden lukuun ottamatta metsästyslaissa ilmoitettua rauhoituskautta. Metsästettäessä on noudatettava lakia ja toimittava kestävän käytön periaatteiden mukaisesti. Tavoitteena on, että riistakannat säilyvät, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta, riistakantaa ei uhata ja eläimille ei aiheuteta turhaa kärsimystä. Saaliiksi saadusta villisiasta on tehtävä saalisilmoitus Suomen riistakeskukselle, kuten lainsäädäntö edellyttää. Hallitusohjelman mukaisesti eläintautia torjutaan aktiivisesti. Maa- ja metsätalousministeriö on tämän takia valmistellut tämän hallituksen esityksen.

Villisikatyöryhmä on jo aiemmin asetettu linjaamaan toimenpiteitä villisikakannan hallitsemiseksi. Työryhmän tehtävänä oli suunnitella toimenpiteitä metsästys- ja eläintautilainsäädännön pohjalta erityisesti huomioiden afrikkalaisen sikaruton leviämisen estäminen. Työryhmän linjauksen mukaan tavoitteena on puolittaa kanta nykyisestä. Villisikapopulaatiot ovat keskittyneet Itä-Uudellemaalle ja Kaakkois-Suomeen, ja näiden keskittymien ulkopuolella tavoitteena on, ettei tihentymiä tai pysyvää kantaa päästetä muodostumaan.

Toisena toimenpiteenä työryhmä esittää pimeänäkölaitteiden hyväksymistä osaksi villisian metsästystä. Villisian metsästys pimeänäkölaitteella tulee sallia ilman poikkeuslupia. Pimeänäkölaitteet ovat keino saada kanta alas nopeasti. Tämä on yksi toimi, jolla helpotetaan sääntelyä sekä pienennetään villisikakantaa tehokkaasti.

Edellä mainituin perustein kannatan hallituksen esitystä metsästyslain muuttamisesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

14.51 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Esillä oleva lakiehdotus on kannatettava. On tärkeää, että hallitusohjelmassa metsästys on ensimmäistä kertaa kirjattuna. Metsäs-

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

tyksen yhteiskunnallinen merkitys tunnustetaan ja sen tulevaisuus turvataan. Metsästys ja kannanhoito ovat osa Suomen kansakunnan itsemääräämisoikeutta, ja tämä päätösvalta kuuluu kansallisiin käsiin eikä ulkopuolisille tahoille, kuten EU:lle. Tieto siitä, mikä on Suomen parhaaksi, löytyy nimenomaan suomalaisilta — ja varsinkin nopeaa toimintaa vaativissa asioissa, kuten kulkutautien leviämisessä.

Villisikakantaa tulee rajoittaa päättäväisesti ja selkeästi. Tämä tapahtuu vain metsästystä tehostamalla. Ruttoa levittävä tulokaslaji ei kuulu Suomen luontoon. Villisian metsästys lämpötähtäimellä tulee sallia ilman poikkeuslupia. Lämpötähtäimet ovat ainoa keino saada kanta nopeasti alas. Villisika lisääntyy nopeasti, ja jos rutto tänne saapuu, meidän pitää olla valmiita se kitkemään. Villisika liikkuu öisin, ja silloin se on myös helpointa metsästää. Tästä syystä hallitus esittääkin, että aikaisemmin poikkeusluvalla metsästykseen saadut pimeänäkölaitteet eivät jatkossa tarvitsisi poikkeuslupaa. Yölämpökiikarit ovat tehokain tapa karsia villisikapopulaatiota.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2024. Mikäli afrikkalainen sikarutto saapuu Suomeen, on tämän lakimuutoksen myötä metsästäjillä tarvittavat varusteet ja osaaminen nopeaan reagointiin sekä toimintaan.

Tämä lakiehdotus on hyvä ja kannatettava. Jatkossa voisi tarkastella myös supikoiran metsästystä tämän lain merkityksen kannalta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kinnari, olkaa hyvä.

14.53 Teemu Kinnari kok: Arvoisa puhemies! Historia on osoittanut, että vakavat tartuntataudit tulee ottaa tosissaan. Afrikkalainen sikarutto on tämäntyypinen tartuntatauti, ja toimien sen torjumiseksi on oltava myös vaikuttavia. Euroopassa tauti on levinnyt tehokkaasti ja aiheuttanut merkittävää vahinkoa. Suomessa ei vielä toistaiseksi ole havaittu tartuntoja, ja toivon mukaan näin ei tapahdukaan. Mikäli tauti päätyisi Suomeen, se aiheuttaisi merkittävää taloudellista vahinkoa niin sikatilallisille kuin koko elintarviketeollisuudelle.

Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on tehostaa villisian metsästystä afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi. Kiitos hallitukselle, että tämä todella otetaan vakavasti. Metsästäjien toiminnalla on merkittävä rooli villisikakannan kasvun rajoittamisessa, ja esityksessä ehdotetaan yöammuntaan soveltuvien tähtäyslaitteiden eli pimeänäkölaitteiden käytön sallimista villisian metsästämisessä. Tämä mahdollistaa metsästäjille paremman mahdollisuuden ja suotuisamman ympäristön kannanhoidollisen metsästyksen toteutukselle. Näin toimien parannamme kykyä rajoittaa villisikakantojen kasvua ja afrikkalaisen sikaruton leviämisen mahdollisuuksia. Samalla tämä on myös toimi suomalaisen huoltovarmuuden varmistamiseksi, kun huolehdimme kotimaisesta elintarviketurvallisuudesta siten, että estämme ruton leviämisen Suomeen.

Kannatettava lakiesitys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

14.55 Tomi Immonen ps: Arvoisa puhemies! Monelle tavalliselle kansalaiselle afrikkalainen sikarutto saattaa vaikuttaa kovinkin kaukaiselta asialta. Sillä on kuitenkin suuri kansantaloudellinen merkitys, ja se voi tapahtuessaan aiheuttaa suomalaiselle lihantuotannolle suurenkin katastrofin. Siksi maa- ja metsätalousministeriö asetti villisikatyöryhmän,

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

jonka tehtävänä oli muun muassa linjata ne toimenpiteet, joiden avulla villisikakantaa hoidetaan ja sen tilannetta hallitaan metsästyslainsäädännön ja eläintautilainsäädännön nojalla — ottaen tietysti huomioon erityisesti afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Villisikatyöryhmän maa- ja metsätalousministeri Sari Essayahille jättämän mietinnön mukaan välittömät kustannukset voisivat kohota 50 miljoonaan, mikäli sikarutto pääsisi leviämään villisikojen kautta tuotantotiloille — puhumattakaan siitä kärsimyksestä, joka tuotantoeläimille silloin aiheutuisi. Työryhmän esittämän linjauksen mukaan keskipitkällä aikavälillä tavoitteena on villisikakannan puolittaminen nykyisestä, ja toisena linjauksena työryhmä esittää pimeänäkölaitteiden sallimista villisian metsästyksessä.

Käsiteltävän lakimuutoksen esitysluonnos kävi lausuntokierroksella, ja määräaikaan mennessä lausuntoja tuli 13 kappaletta. Annetuista lausunnoista yhdeksän kannatti, kahdella ei ollut lausuttavaa ja vain yksi kyseenalaisti lausunnossa esityksen tarpeellisuuden. Lausuntoa kannattavia tahoja olivat muun muassa Suomen riistakeskus, Metsähallitus, Ruokavirasto ja Suomen luonnonsuojeluliitto. Vähemmän yllättäen ainoa lausuntoa kyseenalaistava taho oli SEY, Suomen eläinsuojelu ry.

Kuten lakiesityksestä ilmenee, ovat esitetyt muutokset varsin pieniä metsästyslain laajassa kokonaisuudessa. Metsästyslain mukaan metsästystä on harjoitettava kestävännä käytön periaatteiden mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu. Ja pimeänäkölaitteiden nopea tekninen kehitys onkin ollut sellaista, että niiden salliminen mahdollistaa valikoivan metsästyksen ja tarkemman laukauksen, mikä vähentää haavakoiden määrää ja on tänä päivänä jo erittäin turvallista. Valikoiva metsästys mahdollistaa myös lauman pysymisen alueella ja metsästyksen kohdistamisen samaan laumaan myös jatkossa. Nämä mainitut tekijät ovat osaltaan sellaisia kannanhoidollisia ja tarkkoja toimia, jotka myös Suomen eläinsuojelu ry:n olisi luullut ymmärtävän. Suomen luonnollisen ekosysteemin kannalta on myös oleellista harventaa Suomessa esiintyvää villisikakantaa, joka ei kuulu meidän luontoomme, ja näiden aiheuttamaa tautitartuntariskiä. Ja onhan villisika tosiaan tulokaslaji.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää villisikatyöryhmää ja ministeriötä tästä kattavasta työstään havaitun riskin ennaltaehkäisevien keinojen mahdollistamiseksi. On hienoa, että päästään pois myös siitä turhasta byrokratiasta, jossa joudutaan hakemaan poikkeuslupia aivan turhaan tämän asian vuoksi. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

14.59 Juho Eerola ps: Arvoisa herra puhemies! Villisikahan on yleinen eläin erityisesti meillä Kaakkois-Suomessa, jonne se on aikanaan saapunut itärajan yli ilman mitään maa-hantuloon vaadittavia asiakirjoja.

Tässä esityksessä tosiaan ehdotetaan muutettavaksi tätä metsästyslakia sillä viisiin, että yöammuntaa varten tarkoitettuja tähtäyslaitteita, jotka elektronisesti suurentavat tai muuttavat kuvaa, voitaisiin käyttää tässä villisian metsästyksessä. Tämän esityksen tavoitteena, kuten tässä on nyt kuultu monessakin puheessa, on tehostaa villisian metsästystä tämän afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi. Lain olisi tarkoitus tulla voimaan ihan tänä keväänä.

Tämä esitys koskettaa suoraan suomalaista metsästyskulttuuria ja luonnon hallintaa. Hallituksen esitys metsästyslain muuttamisesta yöammuntaa varten tarkoitettujen tähtäys-

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

laitteiden osalta on herättänyt vilkasta ja positiivista keskustelua. Tämä metsästyshän on useille suomalaisille enemmän kuin pelkkä harrastus, se on osa kulttuuriperintöä ja osa identiteettiä, tärkeä osa ennen kaikkea luonnonhoitoa. Meidän on pidettävä mielessä metsästäjien rooli luonnon tasapainon ylläpitäjänä. Tämä lakimuutos ei ole pelkästään tekninen muutos, vaan se vaikuttaa suoraan siihen, miten voimme toteuttaa tätä metsästysharrastustamme ja samalla hoitaa luontoa.

Näitten pimeänäkölaitteitten käyttöönotto villisian metsästyksessä on välttämätön askel afrikkalaisen sikaruton leviämisen ehkäisemisessä ja villisikakannan hallinnassa. Villisikakannan kasvu ja afrikkalaisen sikaruton uhka ei ole pelkästään metsästäjien huoli, vaan ne koskettavat koko yhteiskuntaa ja erityisesti lihakarjataloutta. Siksi meidän on otettava käyttöön nämä tehokkaat työkalut näitten uhkien torjumiseksi.

Metsästäjät ovat valmiita ja kykeneviä toimimaan vastuullisesti. Meidän on annettava mahdollisuus käyttää tarvittavia, parhaita mahdollisia varusteita ja teknologiaa metsästyksen toteuttamiseksi turvallisesti ja tehokkaasti. Nämä lämpötähtäimet ovat yksi tärkeä työkalu tässä kyseisessä taistelussa. Niitten avulla voimme metsästä tehokkaasti myös pimeässä ja minimoida haavakoiden riskin, ja nämä haavakothan villisikojen tapauksissa ovat erityisen vaarallisia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.01 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille hyvin valmistellusta lakiesityksestä, joka on erittäin perusteltu. Tämä afrikkalainen sikarutto on niin vaarallinen sairaus, että se Suomeen tullessaan aiheuttaa meidän elintarviketuotannollemme todella suuria vaikeuksia. Kuten monessa puheenvuorossa aiemmin on käynyt ilmi, meidän ympärillämme kaikissa maissa esiintyy nyt tämä vaarallinen tauti.

Jälleen kerran metsästäjiä nyt kiitellään ja heitä tarvitaan, mutta ihmettelen erittäin suuresti tätä nykyä tässä maassa. Heistä on tehty lähes rikollisia, vaikka he tekevät erittäin vastuullista työtä suomalaisten riistakantojen hoidossa ja ennen kaikkea vahinkoeläinten poistamisessa maastosta — esimerkiksi vaikka nyt supikoira ja villiminkki — ja yllätys yllätys, metsästyslaissa ja laissa vieraslajeista on mainittu muun muassa koirasusi sellaiseksi eläimeksi, mutta Suomessa ei kukaan uskalla kissaa isompaa eläintä enää metsästä ampua, koska se todennäköisesti on susi kuitenkin geenitutkimusten jälkeen. [Juho Eerola: Tai liito-orava!]

Arvoisa ministeri, kun jälleen kerran te huudatte ansiokkaasti arvokkaita metsästäjiä häntään, kun heillä on hyvät aseet ja taito ja ennen kaikkea rautainen paikallistuntemus — he ovat auttaneet ihmisiä monessa hädässä, ja metsästysseurat tekevät erittäin hyvää työtä ihmisten hyväksi auttaakseen seudulla asuvia ihmisiä, että he selviävät omasta elämästään — niin milloin te aiotte tuoda tähän maahan sellaiset esitykset, että metsästäjien oikeuksia kunnioitettaisiin ja tätä ikimuistoista nautinto-oikeutta kunnioitettaisiin? Totta kai tämä sikaruttohomma hoidetaan tyylikkäästi, nyt varsinkin, kun välineet siihen suodaan, mutta toivon, että muun muassa susien ja karhujen ja yleensä suurpetojen metsästyksessä ihmisten hengelle ja terveydelle aiheutuva vaara otetaan vakavasti, koska tällä menolla joudumme vielä murheellisiin tapahtumiin, ja sitä en ikinä toivo, vaan suorastaan pelkään, että se päivä jonain päivänä koittaa. Siihen ei ole pitkä aika, ellei ruveta oikeisiin toimenpiteisiin.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Essayah, teillä on mahdollisuus pitää vastauspuheenvuoro, pari minuuttia. Voitte pitää paikalta tai pöntöstä.

15.03 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ja kiitoksia edustajille erittäin hyvästä huomiosta tämän lakiesityksen suhteen. On todellakin tärkeää, että tällä lakiesityksellä me pystymme ehkäisemään tuon vaarallisen afrikkalaisen sikaruton leviämistä. Toivon mukaan tietysti pyrimme ensin estämään, että sitä ei tänne Suomeen koskaan saapuisi. Siinä tarvitaan kyllä monenlaista huolellisuutta erityisesti meiltä kaksijalkaisilta.

Kiitän myöskin edustaja Hoskosta. Hän nosti esille tämän tärkeän seikan, että suomalaisessa yhteiskunnassa meidän tulee arvostaa metsästäjien tekemää vapaaehtoista työtä, mitä he tekevät monella tavalla esimerkiksi suurriistan virka-avussa. Itsekin olen ollut tosi harmissani tästä tilanteesta, joka on johtanut siihen, että suurriistan virka-apua on irtisanottu. Siinä mielessä toivonkin, että tähän tilanteeseen saadaan mahdollisimman nopeasti selkeyttä.

Tämän hallituksen linja on aivan selvä, elikkä kyllä me haluamme, että meillä Suomessa näitä meidän upeita suurpetoja on siellä meidän metsissämme ja luonnossamme mutta ei todellakaan ihmisten kotipihoilla eikä myöskään karja-aitauksissa, ei lampoloissa. Meidän pitää saavuttaa suotuisa suojelun taso mutta myöskin sosiaalinen hyväksyttävyys. Ja on ehdottomasti suurpetojen kohdalla myöskin ymmärrettävä, että tarvitaan se ihmisarkuus, jolloin myöskin tasapaino ihmisen ja näitten luonnoneläinten kesken säilyy. Tämä hallitus toteuttaa hallitusohjelmansa mukaisesti näitä toimenpiteitä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen liitteessä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-tien jälkeen. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

Keskustelu

15.06 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt eduskunnan käsittelyyn edennyt hallituksen esitys Tenojoen kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä on vaatinut useiden vuosien sitkeitä neuvotteluja Norjan kanssa. Tämä hallituksen esitys sisältää uusitut kalastusmääräykset Tenojoelle ja Inarijoelle seuraavaksi seitsemäksi vuodeksi. Kalastussäännön päätavoite on elvyttää Tenon ainutlaatuiset lohikannat ja samalla auttaa Tenon saamelaista kalastuskulttuuria säilymään elvytysajan läpi.

Lohikantojen heikon tilanteen takia lohenkalastusta esitetään säädettäväksi portaittain lohikantojen elpymisen ja joen pääuoman eli eri lohikantojen vaellusajankohtien mukaan. Kalastussääntö sisältää kriteerit siitä, miten lohenkalastus sallitaan lohikantojen elpymässä. Lisäksi muiden lajien kuin lohen kalastusmahdollisuuksia helpotetaan.

Lohenkalastukseen voidaan myöntää opetus- ja kulttuuriperusteisesti poikkeuslupa, jonka saaminen ei riipu lohikannan tilasta.

Arvoisa puhemies! Vaikka lohenkalastuskiellot eivät vielä ole mahdollistaneet lohenkalastuksen avaamista siksi, että lohikanta on niin heikossa tilassa, niin kuitenkin heikommassa tilassa olevien Tenon suurten sivujokien, kuten Karas- ja Inarijoen, kutukannat ovat viime vuosina vahvistuneet, ja tämä johtunee niihin aiemmin kohdistuneen erittäin voimakkaan kalastuksen poistumisesta kalastuskieltojen ansiosta. Tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että edellytyksiä lohikantojen elpymiselle on saatu parannettua.

Lohenkalastuksen sallimisessa tavoitteena on etsiä vähiten lohikannan elpymistä haittaavia vaihtoehtoja kalastuskauden sisällä, jotta kalastusta voidaan sallia heti, kun kantojen tila sen sallii. Päätökset lohenkalastuksesta tehdään aina edellisen kalastuskauden lohikantojen tilaa koskevan tutkimustiedon nojalla vuosittaisissa Suomen ja Norjan välisissä neuvotteluissa.

Edessä saattaa kuitenkin olla vielä vuosia, jolloin lohenkalastus Tenojoen pääuomassa ei ole mahdollista, mikä todennäköisesti vaikeuttaa Tenon saamelaisen lohenkalastuskulttuurin säilymistä vaikean ajan yli. Tätä tilannetta varten uuteen kalastussääntöön on sisällytetty poikkeuslupamahdollisuus opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumaa varten. On tärkeää huomata, että poikkeuslupan saantia ei ole sidottu lohikantojen tilaan, eli se on erillinen kalastusta säätelevästä portaittaisesta järjestelmästä. Poikkeuslupien avulla on mahdollista pyrkiä säilyttämään kalastuskulttuuria, mutta se vaatii harjoittajilta näkökulmaa, jossa lohisaalis tai sen määrä eivät voi olla keskiössä, vaan näkökulman on oltava nimenomaan kalastuskulttuurissa ja taitojen siirtämisessä eteenpäin. Lisäksi kalastussääntöön on sisällytetty osallistumislupa, jonka nojalla saa osallistua paikkakuntalaisen kalastusoikeuden haltijan pyydyskalastukseen. Tarkoituksena on mahdollistaa saamelaiseen kalastuskulttuuriin sisältyvien taitojen opettaminen sukupolvelta toiselle.

Vaikka lohenkalastus on uuden kalastussäännön keskeisin asia, Tenojoen kalastusmahdollisuuksien lisäämiseksikin uudessa säännössä on pyritty huomioimaan muidenkin kalalajien kalastusta. Muiden kalalajien kalastuksessa tärkeä elementti on kuitenkin lohen sivusaaliin välttäminen.

Kalastusmatkailun osalta kalastussääntöön on lisätty matkailijoille tarkoitettu lupa muiden kalalajien kuin lohen kalastukseen sekä tähän liittyen määritetty myös erityisiä kalastuspaikkoja meritaimenen kalastukseen. Muiden kalalajien kalastusmahdollisuuksia lisäämällä voidaan täydentää ja jatkaa kaikkien kalastajaryhmien kalastuskautta.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

Oman lisänsä Tenojoen kalastuksesta sopimiseen on tuonut vieraslaji kyttyrälohi, jonka poistopyyntiä kokeiltiin ensimmäistä kertaa Tenolla vuonna 23 kesällä. Kokemukset olivat kahtalaisia. Norjan laajaa poistopyyntihanketta Ala-Tenolla voidaan pitää epäonnistuneena, mutta pienimuotoisemmat kokeilut osoittivat, että kyttyrälohen pyynnille on mahdollista löytää alueita, missä Tenon oma lohi, Atlantin lohi, ei viihdy, ja sen sivusaalisriski jää siksi vähäiseksi. Kalastussäännössä on nyt ensimmäistä kertaa määräyksiä kyttyrälohen pyynnistä, missä on huomioitu kattava yhteistyö Norjan kanssa siinä mittakaavassa kuin kansainväliset vesisopimukset antavat myöten. Kyttyrälohen kalastukseen saatiin neuvotteluissa sovittua joitakin mahdollisuuksia myös ilman erillistä hanketoimintaa.

Arvoisa puhemies! Tenon lohikantojen tilanne on edelleen huono. Jos Tenossa ei ole lohta, on elävän loheen liittyvän kulttuurin ja elinkeinojen ylläpito tai loheen perustuvan alueellisen veto- ja pitovoiman parantaminen vaikeaa. Tenon saamelainen kalastuskulttuuri huomioidaan ensimmäisenä, kun lohenkalastusta sallitaan mahdollisimman pian kuin se on mahdollista. Kalastusmahdollisuudet painotetaan ensin saamelaisen kalastuskulttuurin kannalta keskeisimpään kalastajaryhmään eli paikkakunnalla asuviin. Muualla asuvat kalastusoikeuden haltijat, joissa on sekä saamelaisia että ei-saamelaisia, tulevat mukaan seuraavina.

Tilanne Tenojoen kalastuksessa on tällä hetkellä se, että pitkän aikavälin tavoite eli lohikantojen elpyminen aiheuttaa perusoikeuksien rajoittamista lyhyellä aikavälillä. Lohikantojen elpyminen kuitenkin turvaa saamelaisen kalastuskulttuurin jatkumista sekä omaisuudensuojaa tulevaisuudessa. Jotta perusoikeuksien toteutuminen voidaan turvata myös tuleville sukupolville, on lohenkalastusta rajoitettava.

Kalastussääntöä laadittaessa on pyritty yhteensovittamaan ympäristöperusoikeus muiden Tenojoen kalastukseen liittyvien perusoikeuksien kanssa. Tätä yhteensovittamista on kuvattu hallituksen esityksessä hyvin yksityiskohtaisesti. Hallituksen esitys on myös ollut oikeuskanslerilla ennakkotarkastettavana, ja oikeuskanslerin ennakkotarkastuksessa ei ilmennyt sellaista, minkä johdosta kanslerilla olisi huomautettavaa. On myöskin syytä muistaa, että kalastussäännössä on lisäksi jouduttu sovittamaan yhteen kahden maan erilaiset kalastusmääräykset, vaikka tavat järjestää kalastusta ovatkin usein erilaisia.

Kalastuksen järjestämiseksi on tärkeää, että Suomella ja Norjalla on yhteinen kalastussääntö, jonka mukaan Tenolla kalastetaan, ja niinpä valtioneuvosto esittää Tenon kalastussäännön 2024—2030 ja sen voimaansaattamislain hyväksymistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

15.12 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Tilanne Tenojoella ja Utsjoella on todella surkea. Muutama vuosi sitten Tenon lohikanta heikkeni niin, että 2021 alkaen jouduttiin täyskieltoon kalastuksen suhteen. Sillä on ollut vaikutusta paitsi alueen, voi sanoa, perinteiseen kulttuuriin, myös elinkeinoihin, matkailuelinkeinon, joka on ollut merkittävä elinkeino sillä alueella, ja voisi sanoa, että se taloudellinenkin ahdinko, mikä on kohdistunut tuohon alueeseen, täyttää minusta äkillisen rakennemuutoksen alueen tunnusmerkistöt, kun sitä suhteutetaan sinne koko alueen talouteen ja katsotaan, mitä on tapahtunut, tai matkailun suhteen.

Siksi on hyvä, että heti kun mahdollista, kun kalakannat ovat elpyneet, lähdetään niitä rajoituksia purkamaan, kuten ministeri tuossa edellä totesi. Se on välttämätöntä. On tietenkin hyvä myös se, että nyt kun jonkun verran sallitaan myös kalastusta kulttuuri- ja opetus-

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

perusteilla, niin tämä järjestys, jossa tätä on tarkoitus lähteä avaamaan, on tämä, että paikakuntalaisille ensinnä. Mutta siitä ei pääse mihinkään, että se vuosikymmenten aikana kehittynyt matkailu, joka siellä on ollut ja joka on nyt käytännössä seis, on kyllä jättänyt niin suuret taloudelliset jäljet, että joudun tässä puheenvuorossa — samalla, kun totean, että valitettavasti ovat välttämättömiä edelleen nämä rajoitukset, niin kuin tässä esitetään — vetoamaan ministeriin siinä, että huomioitaisiin nyt nykyistä paremmin sen alueen ahdinko, joka tästä johtuu. Emme voi tietenkään rahalla korvata sitä lohikantojen heikkenemistä tai sitä, että sinne on tullut se vieraslaji kyttyrälohi, joka on vallannut sen joen, mutta muulla tavalla on mahdollista kyllä kompensoida. Ne rahat, joilla siellä pystyttäisiin esimerkiksi muuta matkailua kehittämään, ovat pieniä rahoja suhteessa meidän valtakunnan volyyymiin, ja me tiedetään valtiontalouden tilanne, mutta ne ovat ehkä enemmän tahdosta kiinni kuin valtion budjetin tilanteesta. Muutamalla miljoonalla saadaan siellä aikaan ihmeitä, kun ajatellaan, mikä on tämän hetken tilanne.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti tilanne on sellainen, että tämän hallituksen esityksen sisältämiä toimia nyt tarvitaan, ne ovat välttämättömiä, mutta on pakko loppuun nostaa esille yksi ongelma, ja se on se, että useamman kymmenen kilometriä tuo joki virtaa Norjan puolella, ennen kuin se tulee Suomen puolelle tai rajajoeksi. Me emme tietenkään pysty tällä sopimuksella määrittelemään, miten merikalastusta rajoitetaan siellä, norjalaista kalastusta, ja miten norjalaiset kalastavat siltä osin kuin se ei ole yhteinen joki. Tämä on myös iso ongelma, ja toivon tietenkin tähän viisautta myös ministerille, kun neuvotellaan näitä sopimuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

15.15 Sara Seppänen ps: Arvoisa puhemies! Upean Tenojoen tilanne on lohen osalta ollut jo pitkään heikko. Tästä kärsivät erityisesti paikalliset ihmiset, perinteinen kulttuuri ja Utsjoen kunnan matkailuyrittäjät. Luonnonvarakeskuksen mukaan lohikannat olivat jo viidettä vuotta peräkkäin syvässä kriisissä viime kesän tilanteen mukaan. Huolimatta kolme vuotta jatkuneesta lohenkalastuskiellosta vesistön eri osille asetetut kutukantatavoitteet eivät täyty. On perusteltua jatkaa rajoituksia, mutta kalakannan heikkoa tilannetta se ei kokonaisuudessaan paranna.

Meillä Suomessa ei ole tuolla pohjoisessa merialueita, joiden avulla voisimme säädellä lohen kasvun olosuhteita siellä merellä. Norjalaiset harjoittavat aggressiivista lohen kasvattamista kalankasvattamoissa. Myös Norjan elintarviketurvallisuusviranomaiset ovat tilanteesta huolissaan. Tähän tilanteeseen tulisi saada Norjan kanssa yhteistyössä parannusta.

Tarvitaan lisää tietoa siitä, miksi villilohi ei selviydy kutemaan kotijokeensa Tenoon. Tutkijoiden mukaan merelle lähtevistä lohenpoikasista tosiaan vain se viisi prosenttia pääsee takaisin synnyinjokeensa kutemaan. Nuoria lohenpoikasia uhkaavat monet ympäristömyrkyt, joita lohen kassikasvatuksessa käytetään. Jossakin on jopa väitetty Norjan kassilohen olevan maailman myrkyllisin elintarvike. Tutkijayhteisö on yksimielinen siitä, että kalanviljelyteollisuus on luonnonlohen suurin uhka. Lohenkasvattamoista leviää lohitaia, joka on erityisen vaarallinen lohenpoikasille.

Arvoisa puhemies! Näitä kadon syitä ei vielä tunneta tarkkaan, ja tämän lohen kasvattamisen lisäksi on arvioitu, että syyt liittyvät todennäköisesti ilmastoteijöihin ja merivirtojen muutoksiin, meriveden lämpenemiseen ja happamoitumiseen. Seurauksena on ollut

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

muutoksia lohen ravintoeläinten määrään ja koostumukseen. Nyt on kuitenkin tärkeää, että näiden rajoitusten jatkuessa Utsjoen kunnan tilanne otetaan huomioon. Heitä ei missään nimessä saa jättää yksin tämän tilanteen kanssa, vaan tukea sinne alueelle tarvitaan. Tilanetta voisi verrata Itä-Suomen tilanteeseen, jossa rajan kiinni meneminen aiheutti suuren muutoksen elinvoimaan ja siihen kokonaistilanteeseen alueella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

15.18 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä Utsjoen tilanne on todellakin, niin kuin kuultiin, lohduton. Utsjoen kuntaa, kunnan taloutta, korona jo kovasti runteli, koska rajat olivat kiinni ja rajakauppa hyytyi, ja nyt myös tämän lain nojalla edelleen kolmatta kesää kielletään Tenojoella lohenkalastus ja matkailuyritykset kärsivät kovin tästä, ettei ole enää kesäisin turisteja. On tietenkin luontevaa ja ymmärrettävää, että lohia on suojeltava, ja tuo Tenon lohikannan tila on tällä hetkellä huono, mutta se, mikä tästä uupuu, on juuri se kompensatio kunnille ja yrittäjille tässä tilanteessa.

On arvioitu, että nämä menetykset aluetaloudelle ovat vuodessa viiden miljoonan euron luokkaa, ja ne ovat todella huomattavia, kun lohenkalastus on kielletty. Kompensatio on ollut aika vaatimatonta: niistä niin sanotuista joululahjarahoista saatiin 150 000 euroa tämmöiselle keskukselle, joka lohenkalastusta edistää, lohikeskuksen suunnittelumäärärahaa, ja sitten on myönnetty yksi erillinen valtionapu, joka oli muistaakseni 265 000 euroa kaiken kaikkiaan. Kun peilaa sitä näihin viiden miljoonan euron menetyksiin per vuosi, joka tästä lohenkalastuksen kiellosta johtuu aluetaloudelle, niin jokainen ymmärtää, että kyse on aika vaatimattomista summista. Heillä eivät kovin suureelliset ole nämä toiveet, siellä on toivottu pyöräilymatkailun edistämistä ja muutamia kevyen liikenteen väyliä. Toivon todellakin, että tässä valtiovallan suuntaan menee tämä viesti ja voitaisiin harkita, miten kuntaa voitaisiin tässä ahdingossa tulla vastaan.

Myös yrittäjien näkemyksestä sain Tenojoen soutajalta viestin, että yhteiskunta ei ole millään tavalla esittänyt korvauksia tai edes uuden elinkeinon kehittämismahdollisuutta ja siihen tukea. Samaan aikaan on kyllä kaikkia muita elinkeinon tai työn menettäneitä tai menettämisuhan alla olevia avustettu ja autettu.

Nämä ne tunnelmat siellä paikan päällä ovat. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.21 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Meillä on täällä lähetekeskustelussa hallituksen esitys Tenojoen kalastusasioihin liittyen. Siinä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen liitteenä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä tehdyn sopimuksen. Esitykseen sisältyy lakiehdotus kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta.

Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri! Norjan kanssa tehdyn sopimuksen suomalaisessa lakiesityksessä on oletettu vielä vuonna 1972, että Suomen valtio omistaisi koko Tenojoen Suomen puoleisen vesialueen. Tenojoen kalastussopimuksen ja kalastussäännön perusteita ei ole korjattu, vaikka isojaossa ja sen jälkeisissä vesipiirirajankäynneissä on todettu, että kyseinen vesialue ei olekaan Suomen valtion, vaan se onkin pääosin yksityistä omaisuutta.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

Vanha ja virheellinen omistuskäsitys kummittelee vielä tässäkin Tenojoen kalastussäännön muutosesityksessä. Suomalaiseen yksityiseen kiinteistöön kuuluva kalastusoikeus Tenojoessa on kytketty kiinteistön omistajan asuinpaikkaan. Lakiesityksen mukaan valtio sekä myy matkailukalastuslupia Tenojoelle että ottaa myös vesialueen omistajilta maksun kalastuksesta. Suomen kiinteistölain ja perustuslain mukaan kiinteistöön kuuluva kalastusoikeus on vapaasti myytävissä ja nauttii omaisuuden suojan perusoikeutta, ja pureudun hieman tähän asiaan.

Hyvä eduskunta, olemme siis perustavanlaatuisen kysymysten ja perusoikeuskeskustelun parissa. Se osio, mihin tässä esityksessä nyt keskityn, ovat lausuntopalauteet, ja useimmat lausunnot olivat edelleen negatiivisia. Kalastussäännön hyväksymistä vastustivat useat tahot, muun muassa saamelaiskäräjät, Tenon kiinteistönomistajat ry ja Vesialueomistajain liitto VEALO ry. Kalastussäännön allekirjoittamista vastustavien lausunnoissa katsottiin kalastussääntöluonnoksen rajoittavan perustuslain vastaisesti omaisuuden suojaa sekä saamelaiskulttuurin suojaa ja toisaalta rajoittavan liikaa kalastusoikeuden omistajien oikeuksia, ja sitten nämä vielä kaikki vähän eri syistä tätä vastustivat.

Oma huomioni kiinnittyi erityisesti sanaan ”omaisuuden suoja”, se kun on yksi keskeisimmistä ihmisoikeuksista. Suomen perustuslain 15 § kulkee nimellä Omaisuuksien suoja. Siinä linjataan: ”Jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuuksien pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan säädetään lailla.” Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, jossa Suomikin on osallisena, niin ikään otetaan kantaa omistusoikeuteen 1 artiklassa, josta lainaan osan: ”Omaisuuksien suoja. Jokaisella luonnollisella tai oikeushenkilöllä on oikeus nauttia rauhassa omaisuudestaan. Keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan paitsi julkisen edun nimissä ja laissa määrättyjen ehtojen sekä kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti.” Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus ja sen 17 artikla myös puolustaa omistusoikeutta, josta lainaan: ”1. Jokaisella on oikeus omistaa omaisuutta yksin tai yhdessä toisten kanssa. 2. Kukaan ei saa riistää kellekään hänen omaisuuttaan.”

Arvoisa puhemies! Lähdän siitä, että ihmisen oikeus yksityisomaisuuteensa täytyy turvata niin hyvin kuin mahdollista. Siksi otan vakavasti lausuntopalauteiden huolet omistamiseen liittyen. Hallituspuolueiden edustajana selkänojani on myös hallitusohjelma. Sivulla 131, luvussa 6 nimeltä Kasvun kaava todetaan: ”Kiinteistörekisteriin merkittyjen kalastusoikeuksien omistajien omaisuuden suojaa vahvistetaan.” Pitäisinkin tärkeänä tässä yhteydessä, että esimerkiksi Tenon kiinteistönomistajat ry:n kannanotot huomataan. He ovat lausunnossaan 13.1.2024 tuoneet esille seikkaperäisesti perustellen huoliaan ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeuden omistajien heikosta asemasta. Yhdistys arvostelee voimakkaasti muun muassa asuinpaikkaperiaatetta ja huomauttaa sen olevan syrjivä. Asuinpaikkaperiaatetta vastustaa lausunnossaan 15.1.2024 myös Vesialueomistajain liitto VEALO ry. Lainaan: ”Asuinpaikkaperiaate asettaa Tenojokilaaksossa asuvat kiinteistönomistajat ja ulkopaikkakuntalaiset kiinteistöjen omistajat eriarvoiseen asemaan asuinpaikan perusteella.” Yhdistyksen mukaan kalastussääntö ja voimaansaattamislaki rikkovat Tenojoen kalastusoikeuden haltijoiden omaisuuden suojaa sekä yhdenvertaisuutta. VEALO kannattaa esitysten käsittelemistä eduskunnassa perustuslain säätämisyjärjestyksessä, sillä ne sisältävät perusoikeuksiin puuttuvia säännöksiä.

Hyvät kollegat! Toivon, että valiokuntakäsittelyssä asiaan perehdytään huolella ja otetaan nämä esittämäni asiat huomioon.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

Arvoisa puhemies! Minä olen saanut aika paljon palautetta tästä Tenojoki-asiasta. Niin kuin tiedetään, niin Tenojoki on Suomen ja Norjan rajajoki, ja siellä on pitkään tehty kalastussääntelyä ja -sopimuksia. Ensimmäinen sopimus on solmittu jo vuonna 1873 Tenojoen rajavaltioiden kesken, ja tällöin tosiaan on jäänyt huomaamatta se, että siellä on iso-jaossa määriteltyjä vesialueita, jotka eivät ole valtion omistamia, vaan ne ovat yksityisten ihmisten omistamia vesialueita. Mielestäni heillä tulee olla vähintään samanarvoiset oikeudet kalastukseen kuin alueella asuvilla, mielestäni omistusoikeuden perusteella jopa paremmat. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

15.28 Juho Eerola ps: Arvoisa puhemies! Olin itse silloin hallitusohjelmaneuvoittelussa tuossa Kasvun kaava -pöydässä, ja kyllä voin vahvistaa, mitä edustaja Mäenpää tuossa omistusoikeudesta puhui. Näin sinne on kirjattu.

No, yleisesti ottaen minulla on ollut periaatteena täällä eduskunnassa, että Lapin maakunnan asioihin ja Lapin ihmisten asioihin en puutu eteläsuomalaisena, kaakkoissuomalaisena. Mutta kun olen itse kuitenkin koko elämäni asunut Kymijoen varrella ja nähnyt, kuinka tärkeitä lohi ja lohenkalastus ovat monessa mielessä kulttuurille ja elinkeinolle, niin siksi rohkenen vähän poiketa tästä yleisestä linjastani.

Haluan korostaa, että tämän uuden kalastussäännön tavoitteena on ensisijaisesti näitten lohikantojen elvyttäminen. Tämä Norjan kanssa sorvattu sopimus on pitkän ja perusteellisen valmistelutyön tulos, joka on suunniteltu vastaamaan Tenon vesistön kalakantojen nykytilaa ja edistämään niiden kestäväää käyttöä. Tällä kalastuksen säätelyllä pyritään hillitsemään lohikantojen heikkenemiskehitystä, joka on nyt siis usean vuoden ajan jo jatkunut, ja luomaan edellytyksiä niiden elpymiselle.

Mitä tulee tähän lohenkalastukseen, nämä esityksessä ehdotetut rajoitukset on suunniteltu sillä viisiin, että tämä kalastus voidaan avata sitten mahdollisimman pian ilman, että se vaarantaa näitten lohikantojen elpymistä. Tämä esitys huomioi myöskin matkailun merkityksen tämän alueen elinkeinolle. Ja vaikka nyt tätä lohenkalastusta rajoitetaan, niin tämä esitys mahdollistaa matkailijoille muiden kalalajien kuin lohen kalastuksen, ja tämä tukee näitä alueen matkailuyrityspalveluja, matkailuyrittäjiä laajemminkin, ja auttaa monipuolistamaan alueen elinkeinorakennetta.

Esitys perustuu laajaan selvitystyöhön ja saatuun lausuntopalautteeseen, ja se on minun mielestäni aika tasapainoinen ratkaisu, joka ottaa huomioon kalastuksen merkityksen tämän alueen elinkeinolle ja ympäristölle. Oman hankaluutensa toki tälle sitten tuo se, että Tenojoki, niin kuin tiedetään, kulkee osittain Norjan puolella ja Norjan lainsäädännön alaisena. Sitten siellä on näitä kalankasvattamoja, joista mahdollisesti tulee kaikkennäköisiä viiruksia, tauteja, luonnonlohikantoihin. Äsken puhuttiin villisiasta, joka sitten kesysikoja on sairastuttanut, tässä on vähän niin kuin toistepäin tämä kuvio. Ja sitten vielä tässäkin on haitallinen vieraslaji, niin kuin äskenkin oli, että sieltä idästä taas tulee tällainen kyttyrälohi, mikä sitten aiheuttaa hammasten kiristystä. Eli monenlaisia haasteita tässä on, mutta tähän tilanteeseen kohtuullisen hyvä sopimus. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

15.31 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Tämä Tenojoen kalastuslaki on aika monitahoinen kokonaisuudessaan, kuten edellä on mainittu. Nämä lohikiintiöt ja kulttuuritausta ja elinkeino ja matkailu ovat tärkeässä roolissa.

Mutta itse keskityn tuohon kohtaan, kun nykyiseen hallitusohjelmaan on kirjattu, että kiinteistöihin liittyvien kalastusoikeuksien omaisuuden suojaa vahvistetaan. Minä en ole ihan varma, että onko tämä kyseinen esitys sitten vahvistamassa tätä omaisuuden suojaa, ja pyytäisin, että tähän kiinnitetään valiokunnissa huomiota, kun tätä asiaa tarkastellaan, ja katsotaan, että lausunnot menisivät myös perustuslain mukaisesti sitten siellä valiokunnissa. Ei muuta. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

15.32 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä on ollut paljon hyvää keskustelua Tenosta, Tenon lohesta, Lapin ihmisten elinkeinoista ja elämäntavasta. Se osoittaa tietysti sitä, että Tenon merkitys on kokoaan suurempi. Toki onhan se Teno jo itsessään aika merkittävä. Se on Pohjois-Atlantin lohien perinteisesti kaikkein suurin kotijoki, ja siinä mielessä tämä on koko Pohjois-Atlantin ekosysteemin kannalta merkittävä kysymys, jonka äärellä olemme, kun Tenon luonnollinen oma lohikanta tai, voisi sanoa, lohikannat — nehan ovat jokaiselle sivujoelle myös omat, ainutlaatuiset — ovat tällä tavoin vaarantuneet.

Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että lohikantojen turvaamiseksi ja niiden elvyttämiseksi niin, että niistä on tulevaisuudessa sitten myös elinkeinojen pohjaksi, pitää tehdä toimenpiteitä, joilla kantoja turvataan, ja kiitos siitä ministeri Essayahille, että näin toimitaan. Samaan aikaan on todella tärkeää huomata, että kun tällä lohenpyynnillä niin kulttuurisesti ihmisten hyvinvoinnin kannalta kuin tietysti ennen kaikkea elinkeinollisesti ihmisten hyvinvoinnin kannalta on niin valtavan suuri merkitys alueilla, niin on selvää, että valtiovalta tarvitaan myös muita alueen elinvoimaa edistäviä toimenpiteitä, jotta se lohen siihen ihmisten hyvinvointiin jättämä aukko pystytään paikkaamaan.

On tärkeää, että tässä on toimenpiteitä, joilla aiempia kesiä paremmin mahdollistetaan esimerkiksi kalastusmatkailu ja matkailukalastuksen mahdollisuudet muiden kalojen osalta. Varsinkin tietysti kyttyräloheenhan nimenomaan pitäisi oikein voimakasta kalastuspainetta saada suunnattua. Tosiaan nämä ovat vielä sillä tavoin riittämättömiä suhteessa siihen lohen eli kalojen kuninkaan valtavaan vetovoimaan, joka alueelle on sitten elinvoimaa tuonut ja elinkeinoille pohjan rakentanut. Siinä mielessä tietysti on tärkeää, että valtiovalta muutenkin tässä tulee kättä Utsjoen ja koko Ylä-Lapin ihmisille ojentamaan.

Tosiaan, arvoisa puhemies, nyt kun ollaan lähetekeskustelussa, niin tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja eri näkökulmista, ja on myös aivan perusteltua tämän kalastuksen pitkän aikavälin kestäväksi järjestämiseksi käydä läpi niitä näkökulmia, mitä tässä edellä edustajat ovat tuoneet vaikkapa tähän omaisuudensuojaan liittyen. — Nyt taitaa puheaika loppua, mutta näihin valiokunnat palaavat sitten.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Nyt olemme jo hiukan yliajalla, mitä tulee tämän asian käsittelyyn tässä yhteydessä varattuun aikaan, joten annan muutaman minuutin vastauspuheenvuoron ministeri Essayahille. — Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

15.35 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ja kiitoksia edustajille hyvistä huomioista ja puheenvuoroista.

Oikeastaan edustaja Eerola aika hyvin summasi tätä lakiesitystä ja tätä sopimusta, mihin perustuu se, että tämä on näihin olosuhteisiin kohtuullisen hyvä, koska tiedämme sen, että tähän esitykseen liittyy monia reunaehdoja. Ensinnäkin me joudumme tekemään yhteistyötä Norjan kanssa. Meidän tulee huomioida alkuperäiskansojen oikeudet ja sen lisäksi tietenkin myöskin kiinteistönomistajien oikeudet. Tällä esityksellä on mielestäni löydetty kohtuullisen hyvä tasapaino näitten kaikkien toimijoitten kesken. Tässähän tärkeintä on todella, niin kuin edustaja Eerola totesi, näitten lohikantojen elvyttäminen. Siitä pitää lähteä, että tällä esityksellä pystytään nimenomaisesti palauttamaan tuo Atlantin lohi tuonne Tenoon, jonne se kuuluu, ja sen pitää olla niin kuin se ultimatum-tavoite. Kun tässä tilanteessa päästään parempaan suuntaan, niin sitten voidaan vähitellen avata kalastusta.

Se, mikä tässä esityksessä nyt on erityisesti hyvää verrattuna aiempiin, on juuri se, että ensinnäkin tällä näitä muita kalalajeja ja niitten kalastusta halutaan lähteä elvyttämään tai kalastusta mahdollistamaan. Ja sitten tämä kyttyrälöhikysymys: Olin itse tuolla Utsjoella ja Inarissa vierailulla viime syksynä. Tämä nousi silloin keskusteluun, ja oli mielenkiintoista, että kun aika monista muista asioista tämän lain ympärillä oli eriäviä näkemyksiä, niin tämä kyttyrälohen kalastus oli asia, joka yhdisti kaikkia, ja kaikki olivat sitä mieltä, että tämä pitää saada eteenpäin vietyä. Sitten näissä sinnikkäissä neuvotteluissa Norjan kanssa tämä kyttyrälöhiasia saatiin nyt, voisiko sanoa, paremmalle tolalle. Uskon, että myöskin sen alueen matkailun kannalta kyttyrälöhi tulee olemaan se, mikä avaa myöskin sitä matkailumahdollisuutta toisella tavalla kuin aiemmin, koska vaikka kyttyrälohella on ollut historiasta johtuen huono maine, niin sehän on aivan erinomainen kala. Se on aivan erinomainen kala silloin, kun se pyydetään oikeana aikana ja pistetään pannulle paistumaan, se on herkullista ruokaa. Uskon, että tämä tulee olemaan myöskin se, mikä pystyy tuolla alueella palauttamaan matkailua, vaikkakaan vielä ei pystytä Atlantin lohia pyytämään.

No, sitten tässä viitattiin hallitusohjelman kirjaukseen, jossa kiinteistörekisteriin merkittyjen omaisuudensuojaa vahvistetaan, ja se tapahtuu myöskin tässä lakiesityksessä. Eli tällä nyt parannetaan heidän asemaansa suhteessa muihin ulkopaikkakuntalaisiin. Kiinteistönomistajat nousevat nyt parempaan asemaan suhteessa muihin ulkopaikkakuntalaisiin. Eli kyllä, tämäkin kohta tässä esityksessä on huomioitu, mutta on aivan varma se, että perustuslakivaliokunnassa ja sitten varmasti myöskin mietinnön antavassa valiokunnassa tämä asia tulee käydä huolellisesti läpi. Tämä on tehty niillä, voisiko sanoa, reunaehdoilla, mitä tämän lain ympärillä on.

Sitten Lapin kansanedustajat täällä, edustajat Seppänen, Autto, Ojala-Niemelä ja edustaja Lohi, nostitte erinomaisen hyvin esille tuon alueen muutkin haasteet. Totta kai kalastuselinkeinolla on siellä suuri merkitys ja matkailulla sitä myöten. Toivomme, että myöskin esimerkiksi hallituksen pohjoisen ohjelma pystyisi tuomaan sitten ratkaisuja näihin muihin sosioekonomisiin kysymyksiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.39.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.05.

Puhemies Jussi Halla-aho: Sitten siirrymme asiakohtaan 7.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle puolustukseen liittyvien, patentoitavaksi haettujen keksintöjen salassapidon vastavuoroiseksi turvaamiseksi tehdyn sopimuksen, teknisten tietojen välittämistä puolustustarkoituksiin tehdyn Naton sopimuksen sekä niiden täytäntöönpanomenettelyjen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 98/2023 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2024 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Ensin päätetään puolustusvaliokunnan mietinnön PuVM 1/2024 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksista ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksista. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.39 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kun tässä koko eduskunta on koolla, niin lyhyesti olisin halunnut kiittää puolustusvaliokuntaa. Puolustusvaliokunta on puheenjohtaja Kopran johdolla tehnyt tässä hyvää ja ripeää työtä, ja on todella tärkeää, että nämä Nato-jäsenyyteen liittyvät erilaiset sopimukset — näitähän voisi sanoa käytännössä voimaannapolaieiksi — saadaan tällä tavalla sujuvasti ja ripeästi käsiteltyä.

Arvoisa puhemies! Kun tässä yhteydessä päästään nyt tämän vuoden puolustusvaliokunnan ensimmäisen mietinnön pohjalta lakia suuressa salissa säätämään, niin on hienoa saada tehdä se ajankohtana, jolloin myöskin Nato-kumppanimaamme ja EU-kumppanimaamme Unkarin parlamentti on todella eilen hyväksynyt, täysistunnossaan ratifioinut Ruotsin Nato-jäsenyyden. Näin voidaan ajatella, että myös tämä Suomen Natoon liittyminen tulee sillä tavoin täydelliseksi kuin olemme ajatelleet, että kaikki Pohjoismaat olemme nyt yhteisessä puolustusliitossa ja näin vahvistamme omaa turvallisuuttamme. Se, että vahvistamme Pohjolan turvallisuutta, kannamme oman osamme Euroopan turvallisuuden vahvistamisesta, ei ole ketään vastaan, vaan se on rauhan puolesta. Haluamme turvata rauhaa Euroopassa.

Arvoisa puhemies! Kun tämä nimenomainen laki koskee nimenomaan tätä patenttien salaisuutta ja siitä tehtyä vastavuoroista sopimusta, niin tämä on tietysti Suomelle tärkeä kysymys ja liittyy osittain myös tuohon Ruotsin jäsenyyteen Natossa. On selvää, että Suomella ja Ruotsilla on varmasti sellaista erityistä teknologista osaamista, jota on tärkeää tuoda liittokunnan muidenkin jäsenten hyväksi. Suomi vahvistaessaan nyt omaa turvallisuuttaan Nato-jäsenyydellä toivottavasti tekee tästä välttämättömyydestä myöskin hyveen, niin että

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

pääsemme entistä aktiivisemmin mukaan näihin länsimaiden kasvaviin asemarkkinoihin. On selvää, että vuosituhantinen viisaus siitä, että jos haluat rauhaa, niin silloin pitää varautua sotaan, on nyt ajankohtaisempi kuin pitkiin aikoihin. Euroopassa joka puolella, ympäri laajaa liittokuntaa mutta myös koko länsimaaisessa yhteisössä maat varautuvat vahvistaen omaa puolustustaan, ja on tärkeää, että Suomi on nyt sitten aktiivisesti mukana, että tästä vientimahdollisuudesta, jonka se meille avaa, tulee mahdollisimman paljon työtä ja toimeentuloa Suomelle yritystemme onnistuneiden vientikauppojen kautta.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 98/2023 vp tarkoitetut sopimukset. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 98/2023 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Sopimusten ainoa ja lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Lakialoite laiksi tuloverolain 69 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 18/2023 vp Hanna Kosonen kesk ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan. Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin 23.2.2024 pidetyssä täysistunnossa. — Edustaja Kiuru, Pauli poissa, edustaja Kosonen, Hanna poissa. — Edustaja Furuholm paikalla. Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.44 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Tosiaan käsitteimme tätä jo perjantaina, ja silloin en puhumaan päässyt, joten pidän puheeni nytten.

Ensiksi kiitos edustaja Kososelle siitä, että hän on tuonut saliin aloitteen, jonka lähtökohtana on liikunnan ja kulttuurikokemusten lisääminen suomalaisessa yhteiskunnassa. Kuten hyvin tiedämme, niin liikkumattomuuden ja työpahoinvoinnin hintalappu lasketaan miljardeissa, eikä niiden korjaamiseksi ole olemassa yhtäkään taikatemppua vaan tarvitaan monia erilaisia toimia. Tämä henkilökunnan liikunta- ja kulttuuriedun enimmäisrajan nostaminen 400 eurosta 600 euroon on kaikkiaan hyvin kannatettava ajatus, etenkin kun kyseisen edun käyttöaste on viime vuosina ollut kasvussa mutta itse etu on euromääräisesti pysynyt samana viimeiset 15 vuotta ja siten kustannusten nousu on syönyt edun tasoa valtavasti.

Tätä itse aloitetta on kuitenkin lähestyttävä myös siitä kulmasta, miten tällaisen edun käyttöä lisättäisiin entisestään ihan sen tasostakaan riippumatta. Täällä salissa on jo perjantaina mainittu toiminimiyrittäjien lisääminen edun piiriin ja edun kohdentaminen vaikka kirjallisuuden hankintaan. Itse näen tällaiset lisäykset, kehittämisajatukset todella kannatettavina.

Arvoisa puhemies! Haluan kuitenkin laajentaa tätä keskustelua hieman siihen, että tämän aloitteen lisäksi me tarvitsemme liikunta- ja kulttuuripolitiikan saralle aitoa pitkäjänteisyyttä, parlamentaarista yhteistyötä yli vaalikausien ajan. Perjantaina kuulemani kes-

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

kustelun perusteella tällainen vallitseva yhteisymmärrys liikunnan ja kulttuurin tärkeydestä on olemassa tässä salissa, joten sen pohjalta voimme varmasti tällaista ajatusta hieman rakentaa. Ei ole kenenkään edun mukaista aina joka neljäs vuosi aloittaa näiden haasteiden edessä alusta. Ei ole järkeä rakentaa joka neljäs vuosi kokonaisuuksia, joissa toinen käsi ottaa, toinen käsi antaa. Tämä vaikeuttaa eri toimijoiden toimintaedellytyksiä esimerkiksi näillä sektoreilla. Suomi liikkeelle -ohjelmassa on esimerkiksi kyllä ajatusta mutta vain, jos samaan aikaan ei rapisteta liikunnan toimialan perusmäärärahoja ja nosteta liikuntapalvelujen arvonlisäveroa, kuten hallitus nyt tekee.

Valmistelussa oleva kulttuuripoliittinen selonteko taas antaa kulttuuripoliitikalle mahdollisuuden pitkäjänteisyyteen, jos tässä salissa niin halutaan.

Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, että tällä aloitteella on positiivisia vaikutuksia niin inhimillisesti kuin taloudellisestikin, niin samalla tämän edun parantaminen ja kehittäminen voisivat olla hallituspuolueiden suunnalta pieni viesti työntekijöiden hyvinvoinnin tärkeyden puolesta. Uskallan väittää, että sitä viestiä tässä ajassa kaivataan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

15.47 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tervehdin tämmöistä aloitetta oikein ilolla. Tässä on monta kertaa keskustelun aikana, etenkin perjantaina, viitattu liikkumattomuuden kustannuksiin yhteiskunnalle ja viitattu edelleen UKK-instituutin tekemiin laskelmiin ja numeroihin. Mutta haluaisin korostaa sitä, että ne nykyään pohjautuvat jo ihan vakavasti otettavaan tieteseen, mikä on julkaistu kansainvälisissä lehdissä, että kyllä se vaan näin on, että liikkumattomuuden kustannukset ovat 3,2 miljardia tälle yhteiskunnalle vuodessa, ja lisäksi tulee erilaisten kulttuuripalveluitten tuoma mielen hyvinvointi. Tätä taustaa vasten ajatellen kaikki aloitteet, mitkä tähtäävät siihen, että lisätään lasten, nuorten, työikäisten tai ikääntyneiden liikkumista, ovat erittäin tervetulleita. Jonkun verran perjantaina taidettiin fiskaalisiin vaikutuksiin viitata, ja se varmaan selvinnee tässä käsittelyn aikana, mutta minun mielestäni jokainen tämmöinen aloite ilman muuta ansaitsee ihan perinpohjaisen käsittelyn, ja siitä kiitos aloitteen tekijälle.

Minäkin pyysin perjantaina tämän puheenvuoron vähän debatin huumassa, ja tässä on toki savu hälventynyt ja osalliset taitavat olla poistuneet paikaltakin. Mutta kun muutaman kerran viitattiin silloin perjantaina hallituksen tekemiin kevennyksiin olutverossa, niin jotenkin toivoisi, että tämmöisen hyvän aloitteen tiimoilta ei kertaalleen, jälleen, uudestaan päästäisi tämmöiseen poliittiseen mielikuvamarkkinointiin. On pakko korostaa, että alkoholiverotushan meillä kiristyy kokonaisuudessaan. Tämä keskustelu keskittyi perjantaina pelkästään oluen ympärille, ja se oli vähän harmillista, mutta kyllä hallitus nimenomaan tiukentaa alkoholiverotusta kokonaisuudessaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

15.49 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Furuholmin sekä Väyrysen edellisiin, ansiokkaisiin puheenvuoroihin on erittäin helppo yhtyä ja siihen laajempaan ajatteluun, mitä toitte siinä esille. Erittäin hyviä asioita.

Ajattelin itse lähestyä tätä asiaa hieman tästä työhyvinvointinäkökannasta. Liikuntapalveluiden hinnat ovat 15 vuodessa nousseet 23 prosenttia, kulttuuripalveluiden hinnat 44 prosenttia, ja samassa ajassa tämän työntekijöiden verovapaan liikunta- ja kulttuuriedun

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

maksimimäärä ei ole noussut ollenkaan, eli tämä on sillä tavalla ihan hyvä, ajankohtainen esitys.

Tämä liikunta- ja kulttuurietu on tehokas tapa edistää työntekijöiden mahdollisuuksia osallistua niin kehon kuin mielen hoitamiseen. Se mahdollistaa irtiottoja arjesta, joilla nolata työelämän jatkuvaa kasvavaa kuormitusta, ja niin kuin tiedämme hyvin, liikkuva keho sairastaa vähemmän ja ruokittu mieli jaksaa paremmin. Edussa on kyse aika pitkälti työhyvinvoinnista ja sen lisäämisestä ja työelämän laadun kehittämisestä. Etu tarjoaa laajan mahdollisuuden saajalleen itse määritellä, miten sen haluaa käyttää.

On myös hyvä huomioda, että liikunta- ja kulttuuriala on erittäin merkittävä työllistäjä, ja etuuden parantaminen ennakoitavasti lisää työllisyyttä juuri niillä aloilla, jotka varsinkin koronan aikana kärsivät hyvin paljon siitä epävakauksesta. Tämä myös yhtenä tukevana elementtinä tähän asiaan.

Työssäjaksaminen on suoraan yhteydessä sairauslomien määrään, joten taloudellisten asioiden lisäksi sillä on myös inhimillistä näkökantaa. Inhimillisestä henkilöstöpääomasta työelämässä ei puhuta yleensä riittävästi. Työhyvinvoinnin lisääntyminen lisää sitä tuottavuutta. Tämän vuoksi työelämän laatua ja ihmisten jaksamista työelämässä tulisi korostaa ja hakea niitä työkyvyn ylläpitämistä mahdollistavia ratkaisuja laajalla skaalalla, ja tämä asia on yksi siinä skaalassa.

Olen itse aiemmin työskennellyt useamman vuoden ajan työsuojeluvaltuutettuna ja seurannut hyvin läheltä työelämän muutosta ja erityisesti ihmisten jaksamista työelämässä. Työssäjaksamisen tukemiseen tulee käyttää useita eri keinoja, ja hyvä keino on nimenomaan liikunta- ja kulttuurisetelin käyttö. Se tarjoaa sopivan muodon jokaiselle tukea sitä omaa jaksamistaan.

Valtiontaloudessa on sopeutettavaa, mikä täälläkin salissa on hyvin käynyt ilmi keskusteluissa, minkä toki otan vakavasti, mutta näen, että liikunta- ja kulttuuripalveluiden turvaaminen työntekijöille on kuitenkin investointi, joka täytyy tehdä, ja se tuottaa ajan saatossa hyötyjä koko yhteiskunnalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

15.52 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Nyttien todellakin käsittelyssä on lakialoite edustaja Kososen osalta. Ja näkee, että edustaja Kosonen, joka nyt ei valitettavasti ole paikalla, on asiantuntija nimenomaan liittyen näihin liikunta-asioihin ja niihin liittyviin hyvin myönteisiin vaikutuksiin koko yhteiskunnalle. Eli nyt kyseessä on liikunta- ja kulttuuriedun korottaminen 400 eurosta 600 euroon. Keskeistähän tässä tietysti on se, että myös työnantaja sitten tätä hyödyntää täysimääräisesti ja työnantaja antaa mahdollisuuden työntekijöille käyttää hyödyksi tätä tärkeää etua. Toki tietysti myös vastuu on työntekijöillä, että he sitten myös hyödyntävät tämän edun täysimääräisesti.

Olemme nähneet ihan valtakunnan tasolla isoja, keskeisiä työnantajia, jotka ovat lähteneet kampanjoimaan hyvin sitä, että työntekijät käyttävät hyödyksi liikuntapalveluita, koska työnantajat ymmärtävät sen, että hyvinvoiva työntekijä tuo parasta tulosta myös työpaikalla ja sairauspoissaolot vähenevät ja niin poispäin. Sillä tavalla keskeistä on, että tämä aloite etenee hyvin, ja niin kuin viime viikolla jo kuulumme ja nytkin olemme kuulleet, hallituspuolueittenkin kansanedustajat tätä tukevat mitä suurimmassa määrin. Sehän tietysti antaa edellytyksiä sille, että tämä lakialoite menisi sitten eteenpäin ja tulisi voimaan josain määrin. Se on hyvin tärkeää tässä yhteiskunnassa kaikilta osin.

Pöytäkirja PTK 12/2024 vp

Kannatan siis tätä lakialoitetta ja toivon, että tämä mahdollisimman nopeasti tulisi sitten käyttöön. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

15.53 Jorma Piisinen ps: Arvoisa puhemies! Heti alkuun haluaisin kiittää suuresti arvostamaani edustaja Kososta erinomaisesta liikuntaa ja työkykyä edistävästä aloitteesta, jonka tavoitteena on paitsi edistää työntekijöiden hyvinvointia myös turvata liikunta- ja kulttuurialan palveluita tarjoavien ammatinharjoittajien ja yritysten toimintaedellytyksiä. Tässä koituu hyötyä tietysti myös koko meidän julkiselle taloudellemme.

Lakialoitteen perusteluissa on mainittu, että henkilökuntaetuna tarjotun liikunta- ja kulttuuriedun enimmäismäärää ei ole korotettu sitten vuoden 2009, ja kuten täällä salissa on jo aiemmin todettu, siitä edellisestä korotuksesta kuluneen 15 vuoden aikana liikuntapalveluiden hinnat ovat nousseet 23 prosenttia ja kulttuuripalveluiden hinnat peräti 44 prosenttia.

Suurta osaa kansantaudeista ja työkyvyttömyydestä voidaan torjua tai ainakin merkittävästi vähentää lisäämällä liikuntaa meidän itse kunkin arkielämään. Myös kulttuuripalvelut tukevat nykyisin työelämässä niin kovasti kuormittunutta henkistä hyvinvointia. Ja me kaikki tunnemme sanonnan ”liike on lääke”, tukekaamme sitä siis kaikin tavoin.

Arvoisa puhemies! Kun jo mainittujen positiivisten vaikutusten lisäksi tämän etuuden enimmäismäärän korotuksen 400:sta 600 euroon on arvioitu lisäävän liikunta- ja kulttuurialan työllisyyttä noin 1 600 henkilötyövuodella ja tuottavan yli 20 miljoonan euron nettopositiivisen vaikutuksen julkiselle taloudelle, on tätä lakialoitetta pidettävä erittäin kannatettavana. — Kiitos, ja menestystä erinomaiselle lakialoitteelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 28.2.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.05.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen